

Jaarverslag 2021 over het functioneren van de ERM-certificeringsregelingen en het RestauratorenRegister

Vastgesteld door
het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit
op 9 september 2022

Inhoud

1. Samenvatting 2021.....	3
2. Inleiding	7
3. Ontwikkeling en beheer richtlijnen en register.....	9
4. Verslag certificering 2021 per branche	13
4.1. BRL 1000 Erkend Restauratie-architectenbureau (vml. GEAR).....	13
4.2. BRL 2000 Erkend Monumenten Adviesbureau (EMA), i.c.m. URL 2001, URL 2002 en/of URL 2005.....	17
4.3. BRL 3000 Erkend Restauratie Bouwbedrijf (hoofdaannemers) i.c.m. URL 3001 en URL 4003 ..	21
4.4. BRL 3500 De erkende molenmaker	24
4.5. URL 4001 Historisch timmerwerk.....	25
4.6 URL 4002 Glaspanelen in lood.....	28
4.7. URL 4003 Historisch metselwerk.....	29
4.8. URL 4005 Betonrestauratie - Realisatie.....	30
4.9. URL 4006 Historisch voegwerk.....	32
4.10. URL 4007 Steenhouwwerk	34
4.11. URL 4009 Historisch schilderwerk.....	35
4.12. URL 4010 Historisch leidak	38
4.13. URL 4011 Metalen dakbedekkingen en goten	40
4.14. URL 4012 Historisch metaal (ferro)	42
4.15. URL 5001 Houtaantasting (bestrijden houtaantasting door insecten en zwammen).....	44
4.16. URL 6010 Hovenierswerk historische tuinen en parken	45
4.17. RestauratorenRegister	46
Bijlage 1: Overzicht ERM-richtlijnen voor het onderhouden en restaureren van monumenten (rood en groen) per 31-12-2021	47
Bijlage 2: Werkgebieden van de Cl's	50

Foto voorblad: Uitvoering van restauratie metalen dakbedekking (foto: SKG-IKOB).

Overig beeldmateriaal is beschikbaar gesteld door SKG-IKOB Certificatie (par. 4.8 en 4.13) en Stichting Keurmerk Branches (par. 4.14).

1. Samenvatting 2021¹

Jaarlijks stelt het CCvD Restauratiekwaliteit een verslag op van het functioneren van de certificeringsregelingen en het RestauratorenRegister die door het college beheerd worden. Het jaarverslag 2021 is de negende in zijn soort.

Aantal regelingen toegenomen, verdere aanzet tot verbetering

De ambitie van ERM is om een samenhangende, actuele en sectordekkende structuur van richtlijnen voor het onderhoud en de restauratie van gebouwde en groene monumenten tot stand te brengen. Deze zijn gericht op bedrijven.

Inmiddels is voor veel onderwerpen een richtlijn tot stand gekomen. In 2021 is verder gewerkt aan de totstandkoming van nieuwe uitvoeringsrichtlijnen in de monumentenzorg en is een aantal richtlijnen herzien.

In Bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de stand van zaken (peildatum 31 december 2021).

Certificerende instellingen

In 2021 beschikten 10 certificerende instellingen over een licentie van ERM om audits uit te voeren ter beoordeling van aanvragen voor certificering en ter continuering van deze certificaten aan bedrijven:

- Aboma Certificering
- EBN Certification
- Control Union
- Hobéon
- Kiwa Nederland
- SGS
- SKB
- SKG-IKOB
- SKH
- TÜV Nederland

De certificerende instellingen richten zich niet op alle richtlijnen, zij hebben ieder een of meer specialisaties. Voor een enkele richtlijn geldt dat meerdere CI's hiervoor certificaten (kunnen) verlenen. Het aantal CI's dat certificeert voor meerdere richtlijnen neemt toe. Ook neemt het aantal richtlijnen waarvoor meerdere CI's certificeren toe.

Resultaten van de audits

Cijfermatige gegevens hebben betrekking op 2021 en waar mogelijk op eerdere jaren.

Voor een aantal richtlijnen blijkt dat minder afwijkingen ten opzichte van norm worden vastgesteld. De bedrijven zijn steeds meer vertrouwd met de eisen die volgen uit de richtlijnen. Daar waar er méér afwijkingen worden geconstateerd, lijkt dat vooral te maken te hebben met onwennigheid wat betreft normen bij nieuwe kandidaten voor certificering. Voor sommige gecertificeerden blijken de richtlijnen toch nog steeds ingewikkeld.

Het timen van de audits blijkt ook in 2021 soms nog lastig. Covid 19 heeft geleid tot aanpassing van auditering; vaak nu meer op afstand (bijvoorbeeld via online-overleg). Er lijkt voor een aantal branches wel meer werk te zijn dan in voorgaande jaren, waardoor ook op de bouwplaats meer audits konden plaatsvinden.

Over het algemeen zijn de ervaringen bij het certificeren positief.

¹ De informatie in dit hoofdstuk is mede gebaseerd op aanvullend mondeling overleg met de CI's over de uitvoering van de richtlijnen.

De recent toegevoegde duurzaamheidsparagrafen leveren geen complicaties of extra vragen op. Vanuit opdrachtgevers is er steeds meer vraag naar uitwerking van energetische verduurzaming, dus de aanpassing van de richtlijnen hierop voorziet ook in een behoefte.

De Restauratieladder lijkt als concept meer te leven bij opdrachtgevers, dan bij de uitvoerende partijen.

Trends

Voor een beperkt aantal richtlijnen, die inmiddels langer dan 5 jaar functioneren, is trendanalyse mogelijk. Het verslag moet dan ook in dit licht worden gezien.

Het blijkt steeds lastig (en steeds lastiger) trends te identificeren wat betreft de uitvoering van de richtlijnen. Voor een groot aantal richtlijnen geldt dat er pas sinds kort op wordt gecertificeerd en/of dat er slechts enkele gecertificeerden zijn. Dat maakte veralgemenisering en meta-analyse lastig (en ook analyse in algemene zin, vanwege privacygevoeligheid). Verder geldt voor een aantal regelingen dat er meerdere (en steeds meer) CI's betrokken zijn, waardoor het totaaloverzicht ontbreekt.

Voor een aantal regelingen geldt dat de certificering (of auditering) is overgegaan naar een andere CI, terwijl bij een aantal verslagleggende CI's er ook nog sprake was van personele wisselingen. Ook deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat het lastig is om algemene ontwikkelingen goed in kaart te brengen. Een trend die echter algemeen wordt onderkend is de zorg om het behouden van vakken; er is te weinig 'jonge aanwas' van personeel.

Een aantal CI's meldt dat de aanpassingen van de BRL's (bijvoorbeeld wat betreft auditcyclus, zie hoofdstuk 3), onrust geven bij de gecertificeerden. Het is voor de gecertificeerden nog niet altijd duidelijk wat de gevolgen hiervan precies zijn.

Bij met name kleinere bedrijven zijn de prijzen voor auditering/certificering nog steeds (en wellicht in de toekomst steeds meer) een drempel om zich te laten certificeren.

De CI's pleiten voor nog meer communicatie door ERM over het belang en de voordelen van certificering, bijvoorbeeld waarin deze onderscheidend is naast alleen opname in het Register K+K voor Gelderland. Wel wordt geconstateerd dat ERM (en de ERM-richtlijnen) in de afgelopen jaren in het veld steeds bekender is (zijn) geworden.

Aantal gecertificeerde bedrijven per branche in 2021

Het aantal certificaten is in 2021 opnieuw toegenomen (van 225 naar 250). Daarmee is naar schatting circa 50% van het aantal bedrijven dat volgens Stichting ERM voor certificering in aanmerking komt gecertificeerd. Een aantal bedrijven heeft meerdere certificaten (voor verschillende vestigingen). In 7 jaar tijd (2014-2021) is sprake van een verdubbeling van het aantal certificaten: van 121 naar 250.

Ook in 2021 was er een toename van certificaten voor advies en inspectie, en bij de restauratiebedrijven in combinatie met specifieke uitvoeringsrichtlijnen. Voor 'Historisch beton – realisatie' zijn dit jaar voor het eerst certificaten verleend; in het eerste jaar van de mogelijkheid daartoe. Voor een aantal regelingen die al langer bestaan, heeft helaas nog steeds geen certificering plaatsgevonden (zie de tabel hieronder).

In onderstaande tabel staat het aantal certificaten per regeling zoals geregistreerd bij stichting ERM per einde 2021. Op details kunnen aantallen afwijken in de verslaglegging door CI's in de navolgende paragrafen. Dit is dan bijvoorbeeld het gevolg van het feit dat een bedrijf (of vestiging) heeft aangegeven de certificering te stoppen en dat daarom geen audit heeft plaatsgevonden, terwijl voor de rest van 2021 het certificaat administratief nog wel meetelt. Of een audit heeft bijvoorbeeld in 2021 nog wel plaatsgehad, maar verlenging vond administratief pas plaats in 2022.

Verder is in onderstaande tabel sprake van aantallen certificaten, terwijl in de tabellen per regeling sprake is van certificaathouders. Dit kan verwarring opleveren.

Tabel: Ontwikkeling van het aantal certificaten in de periode 2016 – 2021 (per einde jaar)
(‘-’ betekent: certificatie nog niet mogelijk; ‘0’ betekent: nog geen certificaat toegekend)

Document	Eind 2016	Eind 2017	Eind 2018	Eind 2019	Eind 2020	Eind 2021
BRL 1000 Erkend Restauratie-architectenbureau (vml. GEAR)	20	20	18	18		
URL 1001 Visie & Ontwerp	-	-	-	-	18 ²	19
URL 2001 Bouwtechnisch advies	9	9	7	13	22	26
URL 2002 Molenadvies	2	2	2	2	3	4
URL 2003 Historisch beton - Advies	-	-	-	-	0	0
URL 2004 Kleurhistorisch onderzoek	0	0	0	0	0	0
URL 2005 Gebouwinspecties	-	-	-	1	2	4
URL 2006 Schouwen van gebouwde monumenten	-	-	-	-	-	0
BRL 3000 ERB Restauratiebedrijven (hoofdaannemers)	42	45 ³				
URL 3001 Houtconstructies	-	-	45	45	51	55
BRL 3500 Molens (molenmakers)	7	8	7	6	5	7
URL 4001 Historisch Timmerwerk	8	6	6	6	6	5
URL 4002 Glaspanelen in lood	0	0	0	0	1	1
URL 4003 Historisch Metselwerk	2	2	49	50	54	57
URL 4004 Riet	0	0	0	0	0	0
URL 4005 Historisch beton – Realisatie	-	-	-	-	-	3
URL 4006 Historisch Voegwerk	12	11	9	9	7	8
URL 4007 Steenhouwwerk	3	4	5	5	4	4
URL 4008 (gereserveerd)	-	-	-	-	-	-
URL 4009 Historisch Schilderwerk	15	17	15	14	16	19
URL 4010 Historisch Leidak	10	10	15	15	14	14
URL 4011 Metalen dakbedekkingen en goten bij monumenten	-	-	0	4	9	12
URL 4012 Historisch Metaal (ferro)	17	15	12	8	8	8
URL 4013 Historisch Parket	-	0	0	0	0	0
URL 4014 Historisch Pannendak	-	0	0	0	0	0
URL 5001 Houtaantasting	0	1	2	2	4	3
URL 6001 Tuinhistorisch onderzoek	-	-	-	-	-	-
URL 6010 Hovenierswerk historische tuinen en parken	0	0	0	1	1	1
URL 7010 Historische orgels	-	-	-	-	-	-
URL 2826-08 Gevelreiniging	-	-	-	-	-	0
Totaal aantal certificaten	147	150	192	199	225	250
Geregistreerd in RestauratorenRegister	-	-	-	1	4	5

² Sinds 2020 zijn de GEAR-architecten allen gecertificeerd voor URL 2001 (zie ook par. 4.1).

³ Na 2017 worden de gecertificeerden voor BRL 3000 niet meer als zodanig vermeld, maar als gecertificeerd voor de bijbehorende URL-en.

In bovenstaande tabel staan de BRL/URL-en die eind 2021 van kracht waren of in ontwikkeling waren. De aangegeven nummers van de uitvoeringsrichtlijnen zijn de huidige; eerder golden mogelijk nog andere benamingen.

Het RestauratorenRegister

In 2019 is het RestauratorenRegister in werking getreden. Eind 2021 waren er 5 personen geregistreerd als RegisterRestaurator. Het totaal aantal ingeschreven blijft nog achter bij de verwachtingen. Er zijn twee toetsende instellingen actief: Hobeon en SGS. ERM heeft in 2021 het RestauratorenRegister op verschillende manieren onder de aandacht gebracht bij belanghebbenden.

2. Inleiding

De certificerende instellingen rapporteren ieder jaar aan het Centraal College van Deskundigen (CCvD) Restauratiekwaliteit over de door hen uitgevoerde toetsing op de geldende beoordelings- en uitvoeringsrichtlijnen die zijn ondergebracht bij de Stichting ERM. Het jaarverslag stelt het CCvD in staat om het functioneren van de richtlijnen in praktijk te beoordelen en op basis daarvan zo nodig aanvullende afspraken te maken over inhoud of gebruik van de richtlijnen.

In dit document wordt verslag gedaan over het jaar 2021, met name voor de richtlijnen waarvoor in 2021 audits zijn uitgevoerd en wat daarbij de bevindingen waren. Ook wordt ingegaan op het ontwikkelen van documenten voor de (rest van de) restauratieketen. Het jaarverslag 2021 is het negende jaarverslag.

Dezelfde structuur wordt aangehouden door de toetsende instellingen met betrekking tot het kwalificeren van personen in het kader van het RestauratorenRegister.

Richtlijnen en certificatie

In samenwerking met de brancheorganisaties, bedrijven en overheden zijn uitvoerings- en beoordelingsrichtlijnen vastgesteld (of in ontwikkeling) op grond waarvan individuele bedrijven erkend kunnen worden wat betreft het leveren van Restauratiekwaliteit (zie bijlage 1).

Een certificeringsregeling bevat de afspraken die gemaakt zijn over de juiste manier om onderhoud en restauratie aan monumenten uit te voeren (norm) en over het aantoonbaar en het systematisch borgen van die kwaliteit (borging). In veel gevallen is de norm beschreven in een apart document (uitvoeringsrichtlijn). Het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelt de regelingen vast en doet zo nodig uitspraken over de juiste toepassing van de regeling.

Het toezicht op het hanteren van de afspraken in praktijk berust bij een onafhankelijke partij, de certificerende instelling. Tien certificerende instellingen – Aboma, C+, EBN, Hobéon, Kiwa, SKB, SGS, SKG-IKOB, SKH en TÜV Nederland – beschikten in 2021 over een ERM-licentie om de audits ter beoordeling van aanvragen en continuering van deze certificaten te verzorgen.

Zie voor de werkgebieden van deze CI's Bijlage 2.

Gecertificeerde bedrijven mogen het keurmerk Erkende Restauratiekwaliteit voeren. Met het keurmerk en bijbehorend logo is het bedrijf ook visueel herkenbaar als bedrijf dat voldoet aan de kwaliteitseisen die aan vakkundige restauratiebedrijven worden gesteld.

Registratie

Sinds 2019 is het RestauratorenRegister operationeel voor de meeste specialisaties bij het conserveren en restaureren van roerende monumenten en kunst.

Het kwalificeren van personen tot Register Restaurator of Senior Register Restaurator gebeurt door een toetsende instelling op basis van de Leidraad Vakbekwaamheidseisen.

De RegisterRestaurator mag bijgaand logo voeren.

Het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit

Het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit is verantwoordelijk voor het juist functioneren van de certificeringsregelingen, andere documenten en het register die onder haar beheer zijn gebracht. Het College stelt (wijzigingen van) de tekst van de regelingen, documenten en het register vast.

Het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit is breed samengesteld zodat alle partijen die bij de kwaliteit van onderhoud en restauratie van monumenten betrokken zijn, zich in het college vertegenwoordigd kunnen voelen. Het college bestaat uit brancheorganisaties van uitvoerende bedrijven zoals leveranciers van diensten (aannemers, architecten, specialisten, restauratoren), opdrachtgevers (zowel publieke als private opdrachtgevers) en gemeenten in de rol van bevoegd gezag en andere betrokkenen zoals de provincies en de RCE. Een (jaarlijks wisselende) vertegenwoordiging van de certificerende instellingen neemt deel als toehoorder. Het college heeft een onafhankelijke voorzitter. Het bureau van ERM verzorgt het secretariaat van het Centraal College van Deskundigen.

De samenstelling van het Centraal College van Deskundigen was aan het eind van het verslagjaar 2021 als volgt:

Naam	Functie (aandachtsgebied)	Namens
Dhr. R. van Hees	Voorzitter	ERM
Dhr. W. de Koning	Secretaris	ERM
Dhr. E.J. De Bont	Lid (adviseur KOMO-stelsel)	Stichting KOMO
Dhr. S. Cuppens	Lid (hoofdaannemer)	Vakgroep Restauratie (VR)
Mw. J. van Dam	Lid (architect)	Vereniging Architecten Werkzaam in de Restauratie (VAWR)
Dhr. B. Endevoets	Lid (gespecialiseerd aannemer)	Platform Gespecialiseerde Aannemers
Mw. I. Finaly	Lid (opdrachtgever privaat)	Federatie Instandhouding Monumenten (FIM)
Dhr. J. Heijdra	Lid (provincie)	Provincies
Mw. J. Hennig	Lid (opdrachtgever publiek)	Raad voor Rijksvastgoed (RVR)
Mw. N. Herman	Lid (restaurator - uitvoerend)	Restauratoren Nederland, A.R.A., Restauratie Convergent, VRN
Dhr. M. van Hunen	Lid (waarnemer)	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)
Mw. M. Maring	Lid (certificerende instelling)	De certificerende en toetsende instellingen
Dhr. R.A. Slotema	Lid (gemeente)	Federatie Grote Monumentengemeenten (FGM)
Dhr. G. Tutert	Lid (opdrachtgever privaat)	Federatie Instandhouding Monumenten (FIM)

Namens de hoofdaannemers trad Dhr. K. Burgy af. Hij werd opgevolgd door Dhr. S. Cuppens. Dhr. M. van Roosmalen werd door Mw. J. Hennig opgevolgd als lid namens de publieke opdrachtgevers.

In 2021 is voor het eerst een vertegenwoordiger van het KOMO-stelsel togetreden tot het CCvD (Dhr. E.J. de Bont).

3. Ontwikkeling en beheer richtlijnen en register

Stichting ERM is opgericht om de kwaliteit van het onderhouden en restaureren van monumenten op een breed gedragen kwaliteitsniveau te brengen en te houden. De activiteiten zijn gericht op overheden in de rol van bevoegd gezag, op opdrachtgevers en op opdrachtnemers (architecten, adviseurs, aannemers, restauratoren). Dit verslag beperkt zich tot de richtlijnen en het RestauratorenRegister.

De stand van zaken in de ontwikkeling van de richtlijnen is vermeld in Bijlage 1.

Ontwikkeling Richtlijnen

In 2021 is een groot aantal beoordelingsrichtlijnen aangepast (BRL 1000, 2000, 4000 en 6000). Deze richtlijnen zijn geharmoniseerd wat betreft auditprocedures, basisdefinities en restauratiefilosofie. De auditcyclus voor de certificaten is verlengd naar 4 jaar. Na 2021 zullen BRL 3000 (Erkend Restauratie Bouwbedrijf) en 3500 (Erkende Molenmaker) nog worden aangepast. Voor Klinkend Erfgoed (Historische Orgels) is nog geen BRL beschikbaar.

Van een aantal uitvoeringsrichtlijnen zijn in 2021 nieuwe versies vastgesteld of voorbereid. Daarbij ging het onder meer om het toevoegen van passages wat betreft energetisch verduurzamen, maar ook zijn bijvoorbeeld definities en de formulering van de restauratiefilosofie bijgesteld naar de geldende versie daarvan. Voor enkele URL-en zitten die aanpassingen nog in het vat.

De gevolgen voor certificering van aanpassingen in de beoordelings- en uitvoeringsrichtlijnen zijn in 2022 pas meer merkbaar.

In 2021 zijn nieuwe versies vastgesteld van de richtlijnen URL 2003 Betonrestauratie – Advies en URL 4005 Betonrestauratie – Realisatie, deze zijn in 2021 uitgebreid wat betreft cementrustiek. En URL 4007 Steenhouwwerk kreeg meer aandacht voor arbo-risico's bij het verwerken van zandsteen (fijnstof). URL 2005 Inspecties van monumentale gebouwen kreeg in 2021 een uitbreiding in twee bijlagen over inspecties van molens.

Een geheel nieuwe richtlijn die in 2021 is vastgesteld, is URL 2006 Schouwen van gebouwde monumenten.

Voor BRL 2826-08 'Beoordelingsrichtlijn voor het KOMO-procescertificaat voor reiniging van gevels van steenachtige materialen' heeft het CCvD van ERM verder een bindend advies gegeven de inhoud van een hoofdstuk over gevelreiniging van monumenten.

In 2021 is ook gewerkt aan verschillende andere richtlijnen. Zo werd voor URL 4009 Historisch schilderwerk gewerkt aan een uitbereiding wat betreft schilderwerk aan molens.

Voor de implementatie van URL 2005 Gebouwinspecties zijn in 2021 gesprekken gevoerd over het opnemen van deze gebreken in software voor gebouwinspecteurs.

In 2022 wordt een aangepaste versie gepresenteerd voor URL 4003 Glaspanelen-in-lood en ook een geheel nieuwe richtlijn URL 4015 voor Glasvensters.

Ook wordt gewerkt aan een nieuwe versie van URL 2007 Bouwhistorisch onderzoek.

Ontwikkeling RestauratorenRegister

Het RestauratorenRegister kent sinds 2020 25 specialismen.

Sectorbrede activiteiten

Om de kwaliteit van restauraties en onderhoud aan monumenten te borgen zijn (en worden) richtlijnen voor de uitvoering van diverse werkzaamheden opgesteld. De ambitie is om te komen tot een sectorbrede set van richtlijnen en een register.

De volgende brancheverenigingen zijn (peildatum 31 december 2021) aangesloten bij Stichting ERM:

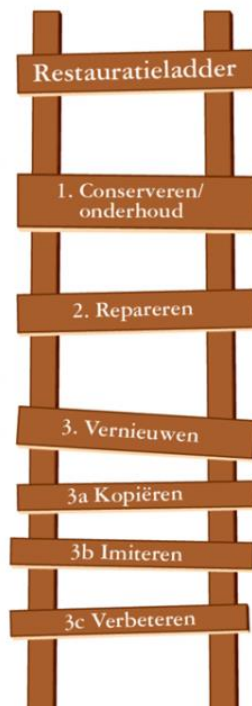
- Vakgroep Restauratie (restauratiebouwbedrijven) (VR)
- Vereniging van Architecten Werkzaam in de Restauratie (VAWR)
- Vereniging Timmerwerk Restauratie (VTR)
- Vereniging Restauratie Steenhouwers (VRS)
- Nederlands Gilde van Kunst-, Sier- en Restauratiesmeden (NGK)
- Nederlandse Vereniging van Leidekkers (NVvL)
- OnderhoudNL / de Restauratie Schildersbedrijven
- Gebouwschil Nederland
- Vereniging Voeggarant
- De Zinkmeesters
- Gilde Metalen Dakdekkers
- Vereniging Adviesbureaus Monumenten (VAM)
- Ondernemersvereniging van Glazeniers (OVG)
- Nederlandse Vereniging van Molenmakers (NVvM)
- Vakfederatie Rietdekkers
- Rietdekkersgilde
- Art Restorers Association (ARA)
- Restauratoren Nederland (RN)
- Vereniging Restauratoren Noord (VRN)
- Vereniging van Erfgoedhoveniers (VvEH)

De documenten moeten onderling zijn afgestemd (wat betreft structuur, begrippen, uitgangspunten) zodat deze niet alleen voor de betreffende branche, maar ook voor andere branches, voor opdrachtgevers en overheden (subsidies, vergunningen, toezicht) optimaal hanteerbaar zijn.

Restauratiefilosofie

In 2013 is een restauratiefilosofie ontwikkeld op grond waarvan een opdrachtgever keuzes maakt (of laat maken) voorafgaand aan de start van de werkzaamheden. Hiertoe is het begrippenkader aangescherpt en zijn de uitgangspunten voor uitvoering benoemd. De hiërarchie van restauratiecategorieën daarbij is weergegeven in de zogeheten 'Restauratieladder'.

Deze uitgangspunten zijn en worden verwerkt in de beoordelings- en uitvoeringsrichtlijnen. Het aantal bedrijven (alsmede gemeenten en opdrachtgevers) dat gebruikmaakt van deze restauratiefilosofie neemt toe. Het gebruik ervan wordt steeds meer vanzelfsprekend, hoewel het denken in termen van deze filosofie bij de uitvoering van een aantal regelingen nog wel aandacht behoeft. In 2020 heeft het CCvD de (toelichting bij de) Restauratieladder geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een bijstelling van de toelichtende teksten. Deze zijn in 2020/2021 doorgevoerd in veel ERM-documenten; voor een aantal volgt dit nog.

Figuur : Hiërarchie van restauratiecategorieën (Restauratieladder)

Model Restauratiebestek

ERM beheert in samenwerking met Stabu (onderdeel van Ketenstandaarden) het model voor het Restauratiebestek. In 2019 is een update van het model en van Stabu2 uitgebracht. In 2020 is het Restauratiebestek aangevuld en online vindbaar gemaakt via www.restauratiebestek.nl. Ook in 2021 vonden updates plaats.

Flankerende publicaties

In 2021 heeft ERM verschillende publicaties ter beschikking gesteld als afgeleide van of ter aanvulling van uitvoeringsrichtlijnen. Dit onder meer op het gebied van isolatie en dendrochronologisch onderzoek (dit laatste in samenwerking met SIKB en RCE).

Verduurzaming

Verduurzaming van monumenten (in de zin van het verbeteren van de energieprestatie daarvan) krijgt binnen Stichting ERM steeds meer aandacht. Dit uit zich onder meer in het bijwerken van de richtlijnen. Ook wordt kennis ontsloten via www.verduurzamingsrichtlijnen.nl van ERM (met daarop prestatiebladen en dergelijke); daarnaast participeert ERM ook in www.duurzaammerfgoed.nl. In 2021 is het thema verder onder de aandacht gebracht via webinars en nieuwsbrieven. Er loopt een praktijkonderzoek door Stichting ERM en RCE naar het isoleren van woonhuismonumenten. De resultaten daarvan worden naar verwachting in 2022 gepresenteerd. Deze zouden op termijn kunnen leiden tot aanpassingen van ERM-richtlijnen.

Conformiteit met regelgeving

Een opdrachtgever, overheid of uitvoerend bedrijf moet erop kunnen vertrouwen dat de ERM-richtlijnen niet alleen inhoudelijk, maar ook juridisch correct zijn. Belangrijke randvoorwaarde voor de richtlijnen is dan ook dat zij de regelgeving op een juiste wijze weergeven en implementeren. Sinds 2014 worden alle bestaande en nieuwe ERM-documenten getoetst op de vraag of zij voldoen aan de regelgeving:

- de Europese Verordening Bouwproducten (305/2011/EU, PbEU L88);
- de voorschriften van het Bouwbesluit 2012 die gelden voor onderhoud en renovatie van monumenten;
- de Monumentenwet en met de voorschriften voor monumenten in de Erfgoedwet die in werking is getreden per 1 juli 2016;
- de Aanbestedingswet zoals die luidt na implementatie van de EU-richtlijnen 2014/23/EU, 2014/24/EU en 2014/25/EU;
- de bepalingen voor de vergunningsplicht voor werkzaamheden aan monumenten in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en het Besluit omgevingsrecht’;
- de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Waar aanpassingen nodig zijn, worden deze verwerkt.

Afstemming met Kennis-en-Kunde-regeling

Sinds 1 augustus 2015 zijn de Kennis-en-Kunde-regeling (van oorsprong Gelders) en de ERM-regelingen beter op elkaar afgestemd, met inachtneming van de verschillen tussen beide regelingen. Voor (een deel van) de uitvoeringsregelingen onder de BRL-en 3000 , 4000 en 6000 bestaan er inmiddels mogelijkheden tot certificering in combinatie met de K+K-regeling.

Relatie met onderwijs

ERM werkt samen met de restauratiebranche, het onderwijs, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed bij het ontwikkelen van opleidingen voor zo veel mogelijk restauratiedisciplines, die aansluiten bij de behoefte van de restauratiesector en de arbeidsmarkt. Het Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen (NCE) beheert en ontwikkelt deze opleidingen voor erfgoedprofessionals. Aangeboden opleidingen zijn bijvoorbeeld Specialist Restauratie Timmeren, Specialist Restauratie Metselen en Professional Restauratie. Deze opleidingen sluiten aan op de uitvoeringsrichtlijnen van Stichting ERM.

Voor het RestauratorenRegister wordt gestreefd naar het aanbieden van een aantal modules voor bij- en nascholing, deels te verzorgen door de NCE. Naar verwachting start NCE in 2022 met het aanbieden de eerste studiemodules Restauratie Roerend Erfgoed. Op termijn zouden hier 8 tot 10 modules moeten worden aangeboden.

Richtlijnen en instandhoudingssubsidie

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verwijst sinds 2015 bij aanvragen voor de Subsidieregeling instandhouding monumenten naar uitvoeringsrichtlijnen van ERM. De richtlijnen worden van toepassing verklaard voor zover dat voor het betreffende project relevant is. In 2021 is de SIM geëvalueerd. Op basis hiervan schreef minister Van Engelshoven aan de Tweede Kamer dat ze subsidie en kwaliteit meer met elkaar wil verbinden, door het gebruik van de uitvoeringsrichtlijnen uit de verschillende beroepsgroepen verder te stimuleren, zonder een verplichte certificering van bedrijven. Hoe, zal in de komende jaren verder worden uitgewerkt.

4. Verslag certificering 2021 per branche

4.1. BRL 1000 Erkend Restauratie-architectenbureau (vml. GEAR)

Deze beoordelingsrichtlijn (BRL) werd in november 2020 vastgesteld door Het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit (CCvD) van de ERM. De BRL beschrijft de borging van de kwaliteit van de werkzaamheden van restauratie-architectenbureaus. Tegelijkertijd met de BRL werd de URL 1001 Restauratievisie en ontwerp door het CCvD vastgesteld. De beoordelingsrichtlijn en de uitvoeringsrichtlijn worden per 1 januari 2021 gehanteerd ter vervanging van de Gemeenschappelijke Erkeningsregeling Architecten Werkzaam in de Restauratie (GEAR), die sinds 28 juni 2013 voor de certificering gebruikt werd.

De GEAR was om meerdere redenen aan herziening toe. Het werkveld van de architect heeft nog steeds als belangrijke component de restauratie, maar de opgaven zijn in de loop der jaren aangevuld met gebruiksverbetering, herontwikkeling, transformatie en verduurzaming. Dit omvat ook thema's als omgeving, duurzaamheid, bouwfysica, toegankelijkheid en brandveiligheid, inpassen van installaties, constructies en vergunningen. Dit vergt andere werkzaamheden, producten en expertise. De architectenwet kent bescherming voor de titels architect, stedenbouwkundige, tuin- en landschapsarchitect en interieurarchitect, maar geen uitwerking voor de restauratie-architect. BRL 1000 houdt rekening met deze wet en beschrijft alleen de verbijzonderingen voor de restauratie-architect.

ERM-gecertificeerde architectenbureaus dienen zich ook te laten certificeren voor de URL ERM 2001 Bouwkundig Advies, een uitvoeringsrichtlijn voor technische uitwerking en bouwbegeleiding van transformatie, onderhoud, restauratie en verduurzaming. Certificering wordt uitgevoerd door Hobéon, met een multidisciplinair auditteam. Erkende architecten verenigen zich in de Vereniging van Architecten Werkzaam in de Restauratie (VAWR).

In 2021 zijn alle bureaus beoordeeld op de BRL 1000 en de URL-en 1001 en 2001.

Tijdens audits wordt het kantoor van het te beoordelen bureau bezocht en ook (doorgaans twee) projecten in uitvoering.

Tijdens de initiële toets wordt getoetst aan de hand van de BRL 1000 op kwaliteitscriteria uit de URL 1001 en 2001. Verantwoording van restauratiekeuzes is daarbij een belangrijk onderwerp. In het tweede, derde en vierde jaar volgt een (kortere) controletoeets. In jaar vijf vindt een herhalingstoets plaats en vervolgens weer drie controletoeetsen, etc. Bij de controletoeetsen wordt steekproefsgewijs gecontroleerd of het bureau nog aan de eisen voldoet en of eerdere bevindingen adequaat zijn aangepakt of verholpen.

BRL 1000: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	18	18	18	20	20
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	16 ⁴	18	18	18	20
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	0	1	0	0	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	16	9	9	9	15
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	16	9	9	9	14
Aantal niet-uitgevoerde audits	0	0	0	0	1
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten ⁵	2	1	0	2	0
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties	0	0	0	1	0

Bevindingen en trends

In 2021 zijn er tijdens audits geen tekortkomingen geconstateerd. Wel zijn er 29 aandachtspunten gesignaleerd. De toelichting op de punten volgt onder de tabellen hierna.

Controleaspecten/toetspunten

Toetspunt	Omschrijving eis	Aandachts-Punt	Verbeter-punt	Tekort-koming
<i>BRL 1000 Erkend Restauratie-architectenbureau, versie 2.1</i>				
2	<i>Eisen aan de organisatie</i>	9		
2.3.2	Referentielijst	1		
2.4	Scholingsplan	7	1	
4	<i>Eisen aan het kwaliteitssysteem</i>	8		
4.1	Eisen aan het kwaliteitssysteem	2		
4.1a	Interne audits	1		3
4.1g	Projectevaluaties	1		
4.2	Management review	4		
Subtotaal		17	1	0

⁴ Enkele bedrijven hebben meerdere vestigingen; in totaal betreft het 20 certificaten.

⁵ Als gevolg van pensionering en bedrijfsbeëindiging.

URL 1001 Restauratievisie en ontwerp, versie 1.0				
3	Visie	4		
	Visie	4		
4	Regie	3		
	Regie	3		
Subtotaal		7	0	0
URL 2001 Bouwtechnisch Advies Monumenten versie 3.1				
4	Eisen aan ingrepen op basis van een plan (planvorming, uitvoering en directie)	3		
4.3.2	Technisch ontwerp – bestek (gebruik URL-en ERM)	3		
5	MJOP	2		
5.4	Eisen aan het advies voor het gebruik	2		
Subtotaal		5		
TOTAAL		29	1	0

Het totaal aantal afwijkingen is hoger dan in 2020 omdat in 2021 voor het eerst de BRL 1000, URL 1001 en de URL 2001 samen werden geaudit. Daarmee zijn er meer toetspunten. Ook werden alle bureaus beoordeeld, terwijl dit in 2020 niet het geval was als gevolg van de oude toetscyclus met een audit om het jaar.

Vergeleken met 2020 zijn er wat betreft de BRL zes meer afwijking/bevindingen geconstateerd. Opvallend is dat er veel afwijkingen waren op het onderwerp scholingsplan. Dit heeft met de coronapandemie te maken, daardoor was er minder gelegenheid tot na- en bijscholing en konden de scholingsplannen niet uitgevoerd worden. Een andere reden dat er meer afwijkingen waren is dat er in 2021 meer audits uitgevoerd zijn als gevolg van de wijziging die de ERM doorvoerde om ieder jaar een audit uit te voeren, in plaats van het systeem met om het jaar een audit. De aard van de bevindingen blijft gelijk.

2021 is het eerste jaar dat de URL 1001 gebruikt werd. Op de onderwerpen visie en regie zijn afwijkingen geconstateerd. De visie kan altijd verantwoord worden, maar is nog niet in alle gevallen vastgelegd in een visiedocument zoals de nieuwe URL 1001 vraagt. Regie vraagt onder andere een revisiedocument, deze documenten voldoen nog niet aan de eisen van de URL.

In de afwijkingen op de URL 2001 valt op dat het integreren van de URL-en van de ERM in de bestekken in een enkel geval nog zoeken is.

Marktontwikkelingen

De CI ziet dat dat bureaus ook in 2021 veel werk hebben; voor alle mogelijke fases. Tegelijkertijd komen deelopdrachten nog regelmatig voor.

Verduurzaming

Verduurzaming is niet meer weg te denken uit de architectenpraktijk. In 2021 hadden alle bureaus verduurzamingsprojecten in de portefeuille.

Scholing, kennis

Bureaus zijn zich bewust van het belang van na- en bijscholing en zijn daar in meer of mindere mate actief mee bezig. Ook in 2021 was het volgen van scholingsactiviteiten door de coronacrisis in veel gevallen moeilijk. Online platforms werden gevolgd maar veel korte cursussen of opleidingen konden geen doorgang vinden. In gevallen waar een cursus wel werd aangeboden, maar deze niet gevolgd werd of het scholingsplan (inclusief de analyse van de kennisbehoefte) niet geactualiseerd was, zijn aandachtspunten geformuleerd.

De auditteams zien een toenemende kennis op het gebied van duurzaamheid.

Kwaliteitszorg

De aandacht voor kwaliteitszorgaspecten is gelijk gebleven.

Keten

Er zijn nog steeds kritische geluiden over de afnemende kennis in de keten (bijvoorbeeld bij opdrachtgevers en bevoegd gezag) en over de mate waarin prijs – en niet kwaliteit – leidend is in de markt, zeker bij aanbestedingen. Toch kunnen restauratie-architectenbureaus ook in 2021 vaak het hele traject – van ontwerp tot oplevering – begeleiden en daarmee sturen op kwaliteit.

De bureaus weten de juiste ketenpartners voor restauratiewerkzaamheden te vinden, zowel op het gebied van uitvoerend werk (aannemers en onderaannemers) als op het gebied van adviseurs en onderzoekers. Het werken met gecertificeerde partijen nam in 2021 weer toe.

De ERM-richtlijnen en het restauratiebestek zijn in 2021 net als het jaar ervoor breed geïntegreerd in de dagelijkse praktijk van restauratie-architectenbureaus. Het gedachtengoed van de restauratieladder was in 2021 voor de bureaus vanzelfsprekende materie. Wel is het concreet benoemen van een restauratiecategorie in bestekken nog een punt van aandacht.

Kwaliteit van het werk

Wat betreft dit aspect scoren bureaus nog steeds goed. De restauratiekeuzes zijn doorgaans goed beredeneerd en bureaus vertalen de eisen en wensen van de opdrachtgever/gebruiker op een dusdanige wijze, zodat ook monumentwaarden zo optimaal mogelijk behouden worden.

Verduurzaming is daarbij een nieuwe uitdaging.

Tot slot

In 2021 zijn alle bureaus op de nieuwe normen beoordeeld, de BRL 1000 Erkend Restauratie-architectenbureau, in combinatie met de uitvoeringsrichtlijn 1001 Restauratievisie & Ontwerp en URL 2001 Bouwtechnisch Advies Monumenten.

4.2. BRL 2000 Erkend Monumenten Adviesbureau (EMA), i.c.m. URL 2001, URL 2002 en/of URL 2005

Inleiding

Sinds mei 2021 geldt voor *BRL Erkend Monumenten Adviesbureau (EMA)* (BRL ERM 2000) de geactualiseerde versie 5.0 en voor URL 2001 *Bouwkundig Advies Monumenten* versie 3.1. De geldende versie van URL 2005 *Gebouwinspecties* is versie 1, vastgesteld op 17 mei 2019. URL 2002 *Molenadvies* (versie 2.0) is van kracht sinds 20 maart 2015.

Adviesbureaus die zich willen laten certificeren voor BRL EMA 2000 kunnen kiezen voor een van de bijbehorende URL's. Certificering wordt verzorgd door Hobéon. De beoordeling wordt uitgevoerd door een multidisciplinair team.

URL 2001 Bouwkundig Advies Monumenten

URL 2001 is in 2021 licht gewijzigd. De deelcertificaten voor de URL 2001 zijn verwijderd.

URL 2002 Molenadvies

Deze uitvoeringsrichtlijn beschrijft de eisen die worden gesteld aan het tot stand komen en de inhoud van diverse soorten advies bij het voorbereiden en begeleiden van werkzaamheden aan monumentale en karakteristieke molens.

URL 2005 Gebouwinspectie

In deze URL staan de eisen aan (visuele) bouwkundige inspecties en rapportages bij monumenten en karakteristieke gebouwen. Bij een gebouwinspectie wordt de conditie van het gebouw en/of de bouwdelen vastgelegd, ten behoeve van periodiek en planmatig onderhoud.

De aanleiding voor de URL is dat bij modern vastgoedbeheer in toenemende mate gebruik wordt gemaakt van inspecties van gebouwen en objecten volgens NEN 2767. Ook monumentale gebouwen en objecten worden hierin betrokken. Deel 2 van NEN 2767 is echter niet geschikt voor het toepassing bij monumenten. URL 2005 voorziet daarom in een aanvulling door kwaliteitsbeelden op te stellen die zijn ingedeeld volgens NEN 2767 – deel 1. De systematiek van NEN 2767 deel 1 voor modern vastgoedbeheer is daarmee gecombineerd met de inhoudelijke kennis over monumenten (ontleend aan het Inspectiehandboek Monumentenwacht). Afhankelijk van de behoeften van de opdrachtgever kan bij de conditiemeting gekozen worden voor type A (vaststellen van de conditie met een gebrekenlijst en de conditiescores conform NEN 2767) of type B (vaststellen van de conditie met behulp van kwaliteitsbeelden).

Cyclus en auditsystematiek

De standaardcyclus van de BRL EMA is in 2021 gewijzigd naar vier jaar (was drie jaar), met in het eerste jaar een 'grote' initiële toets (één dag) en in jaar twee, drie en vier een kortere controletoets. Een volgende toetscyclus bestaat uit een herhalingstoets, die vergelijkbaar is met de controletoetsen, maar aangevuld wordt met een volledige systeemtoets, en vervolgens drie controletoetsen.

De helft van de tijd voor de initiële toets wordt besteed op kantoor van het bureau; de andere helft op twee werken. Op kantoor wordt gekeken naar 1) beleid, visie, systeem (bedrijfsvoering en kwaliteitszorg) en dossiers van projecten en 2) de restauratie-specifieke kennis binnen het bureau. Dit door gesprekken, het beoordelen van projectdossiers. Bij controletoetsen wordt steekproefsgewijs gecontroleerd of het bureau voldoet aan de eisen van de EMA en of eventueel eerder gesignaleerde aandachtspunten, verbeterpunten en tekortkomingen adequaat zijn aangepakt of verholpen.

Audits voor URL 2001, URL 2002 Molenadvies en URL 2005 Gebouwinspectie kunnen onder voorwaarden gecombineerd worden uitgevoerd.

BRL 2000: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	23	13	7	9	9
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	24	23	13	7	9
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	2	11	6	0	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	24	23	12	9	9
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	24	23	12	6	8
Aantal niet-uitgevoerde audits	0	0	1	3	1
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten (faillissement)	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten ⁶	2	0	1	2	0
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties	0	0	0	0	0

Voor BRL 2000 zijn er eind 2021 in totaal 24 certificaathouders, aan wie in totaal 32 certificaten zijn verleend. Voor URL 2001 Bouwtechnisch Advies waren per eind 2021 27 certificaten verleend, waarvan 19 aan restauratie-architectenbureaus. Dat er meer certificaten zijn dan bureaus heeft te maken met het feit dat bureaus met meer vestigingen kunnen aangeven dat ze een tweede (of een derde) vestiging ook laten certificeren.

Voor URL 2002 Molenadvies kwam er in 2021 een nieuwe certificaathouder bij en gelden er 4 certificaten. Deze certificaathouders hebben óók een certificaat voor URL 2001.

Voor URL 2005 Gebouwinspectie zijn er per einde 2021 eveneens vier certificaten geldig. Ten opzichte van 2020 is dat een verdubbeling. Eén van deze certificaathouders heeft ook een certificaat voor URL 2001. De ander alléén voor URL 2005. Géén van de certificaathouders is gecertificeerd voor alle 3 de URL-en.

Bevindingen en trends URL ERM 2001

In onderstaand overzicht zijn de geformuleerde aandachtspunten en verbeterpunten weergegeven bij toetspunten voor BRL 2000 en URL 2001 (zie voor sanctiebeleid BRL EMA, p. 16).

Over de toetsing voor URL 2002 Molenadvies en URL 2005 Gebouwinspecties wordt geen informatie weergegeven. Dit in verband met het kleine aantal gecertificeerde bedrijven, waardoor de afwijkingen direct tot deze bedrijven te herleiden zouden zijn.

Er zijn voor BRL 2000 en URL 2001 in totaal 11 ontwikkelpunten (aandachtspunten) geformuleerd op gebieden die niet direct betrekking hebben op de kerntaak van een bouwtechnisch monumentenadviesbureau (zoals kwaliteitszorg, klachten, scholingsplan) en één verbeterpunt. Dit verbeterpunt betreft het niet uitvoeren van projectevaluaties. Er werden 6 aandachtspunten geformuleerd naar aanleiding van toepassing van de restauratieladder en nog eens 4 aandachtspunten voor overige onderwerpen van de URL.

⁶ I.v.m. bedrijfsbeëindiging in 2021.

2021	Toetspunt	Aandachts- punt	Verbeter- punt	Tekort- koming
BRL ERM 2000 versie 4.0/ 4.1 (subtotaal)				
2.8	Scholingsplan	2		
4.2	Management Review	1	1	
Subtotaal		3	1	
URL 2001 Bouwtechnisch Advies Monumenten Versie 3.1				
4.3.2	Planvorming, bestekken/werkomschrijvingen en begroting (gebruik URL-en ERM)	4		
7.3	Verduurzamingsadvies	1		
Subtotaal		5	0	
Totaal		8	1	

Ten opzichte van 2021 is het aantal aandachtspunten op de BRL gelijk gebleven. De aandachtspunten werden geformuleerd wat betreft het scholingsplan en de management review. Eén verbeterpunt werd geformuleerd omdat een aandachtspunt van 2019 niet was verbeterd (managementreview).

Scholing heeft ook bij EMA-bureaus aandacht en prioriteit. In 2021 was het volgen van scholingsactiviteiten door de corona-crisis in veel gevallen moeilijk. Online platforms werden gevolgd, maar veel korte cursussen of opleidingen konden niet aangeboden worden. Desondanks is een scholingsplan verplicht, evenals de analyse van de kennisbehoefte. Het ontbreken daarvan leverde een aandachtspunt op.

In 2021 is het gebruik van de restauratieladder weer toegenomen, maar het ontbreekt soms nog aan 'de puntjes op de i'. De bestekken zijn gemiddeld van goed niveau, maar aandachtspunten werden geformuleerd als er in een bestek niet per onderdeel voor een restauratiecategorie werd gekozen (in die gevallen staat er ofwel een generieke paragraaf over restauratie-ethiek, of er wordt alleen naar een URL verwezen). Meer bureaus maken gebruik van het restauratiebestek, of overwegen dat. Bij bureaus die gebruikmaken van het restauratiebestek zijn in 2021 geen afwijkingen geconstateerd.

Energetische verduurzaming was in 2021 was voor veel bureaus een discipline die regelmatig voorkomt. De vakkennis is gemiddeld voldoende. Bureaus hebben er aandacht voor en realiseren zich dat (bijvoorbeeld) de kennis van bouwfysica in bepaalde gevallen opgefrist moet worden. In een enkel geval is een kritische houding nodig naar producten en de bijgeleverde specificatie. De vraag moet dan zijn of de waarden die de fabrikant garandeert wel gehaald worden. Op kennis van verduurzaming (specifiek op het gebied van bouwfysica en waardenstelling) werden twee aandachtspunten geformuleerd.

Keten

Bureaus weten doorgaans de juiste ketenpartners voor uitvoerend restauratiewerk te vinden en schatten meestal goed in waar eigen expertise ophoudt. Bureaus hanteren daarbij als criterium dat een bedrijf de kennis, vaardigheden en ervaring moet hebben om het werk goed uit te voeren. Een erkenning volgens een ERM-richtlijn is daarbij regelmatig een gebruikte maatstaf. In 2021 was dit weer vaker het geval dan in 2020.

Met betrekking tot verduurzamingsprojecten valt op dat bureaus goed de weg weten en geschikte partijen weten te vinden om mee samen te werken.

Tot slot

De verwachting voor 2022 is een verdere groei van gecertificeerde monumenten-adviesbureaus (URL 2001) en bedrijven die gebouwinspecties uitvoeren (onder andere Monumentenwachten).

4.3. BRL 3000 Erkend Restauratie Bouwbedrijf (hoofdaannemers) i.c.m. URL 3001 en URL 4003

Bij de uitvoering van werken als hoofdaannemer in de restauratie is in 2021 de *Beoordelingsrichtlijn Erkend Restauratie Bouwbedrijf (BRL 3000 ERB) versie 2.3* d.d. 06-11-2020 van toepassing. Bedrijven worden aan deze BRL getoetst op bedrijfsorganisatie en restauratievakmanschap.⁷

Sinds 2018 zijn hoofdaannemers die certificering aanvragen voor BRL 3000 verplicht zich ook te laten toetsen op URL 3001 Historische houtconstructies (in 2021: versie 1.1) én URL 4003 Historisch metselwerk (in 2021: versie 1.3). Uitzondering zijn aannemers voor alleen waterbouwkundige werken; deze kunnen zich ook alleen voor URL 4003 laten certificeren.

De certificaten gelden voor de categorieën ‘Klein bedrijf’ of ‘Midden- en grootbedrijf’, waarbij deze het certificaat hetzij alleen voor waterbouwkundige werken voeren, hetzij voor alle voorkomende werkzaamheden inclusief waterbouwkundige werken. Het systeemcertificaat wordt voor 3 jaar uitgegeven, waarbij na de toelating/herverlening (1^e jaar) zowel in het tweede als in het derde jaar een opvolgingsaudit wordt gehouden.

Kiwa Nederland, EBN en Aboma waren in 2021 gerechtigd de certificering uit te voeren voor BRL 3000 in combinatie met URL 3001 (en URL 4003). Aboma heeft echter in 2021 geen bedrijven geaudit of gecertificeerd.

Ondanks Covid-19 gedurende het jaar 2021, zijn alle audits van de BRL 3000 uitgevoerd.

BRL 3000: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	53	47	13	22	42
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	55	53	14	14	44
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	3	6	2	3	3
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	51	53	14	13	44
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	53	53	14	13	42
Aantal niet-uitgevoerde audits	0	0	0	0	2
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten (faillissement)	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten (op eigen verzoek)	1	0	1	12	1
Ontvangen klachten van derden	0	1	0	0	1
Sancties/vervolgacties (extra bezoeken)	0	0	0	0	0

Per eind 2021 waren 55 certificaten verleend voor BRL 3000, waarvan 40 door EBN en 15 door Kiwa. Dit betrof in enkele gevallen bedrijven met meerder vestigingen. Van de gecertificeerde bedrijven behoren er 17 tot de categorie ‘klein bedrijf’, 36 zijn een ‘midden- of grootbedrijf’. Drie van deze bedrijven vallen onder de categorie ‘alleen waterbouwkundige werken’ en zijn alleen gecertificeerd voor URL 4003. De andere 50 bedrijven zijn ‘algemeen werkend’ en zowel gecertificeerd voor URL 4003 als URL 3001.

In 2021 is één certificaat zijn beëindigd op eigen verzoek. Aan drie bedrijven is voor het eerst een certificaat toegekend.

Bevindingen en trends

⁷ ERB-erkende bedrijven voldoen ook aan de Kennis+Kunde-regeling van de provincie Gelderland wat betreft metselen en timmeren.

Bij de toetsing op BRL 3000 met bijbehorende URL-en zijn in totaal 4 tekortkomingen en 5 verbeterpunten geconstateerd. Dat is een afname ten opzichte van 2020. Wel is sprake van een aanzienlijke toename van aandachtspunten, die corrigerende maatregelen behoeven door de certificaathouders: het aantal ging van 22 naar 34.

Nog steeds worden de meeste verbeter- en aandachtspunten geconstateerd op basis van de BRL (borging) en minder op basis van de URL-en (inhoudelijke norm). Ook in 2021 gaat het bij de verbeter- en aandachtspunten vooral om 'eisen aan het bedrijf'. Er is een toename te zien in het aantal verbeter- en aandachtspunten onder de eisen aan het proces. Opleiding en scholing blijven soms nog een aandachtspunt. Ook valt het aantal aandachtspunten voor 'Initiatief en acquisitie' op.

Controleaspecten/toetspunten. Paragrafen waarop geen bevindingen zijn gedaan, zijn niet weergegeven. (T = tekortkoming, V = verbeterpunt, A = aandachtspunt)

BRL3000		Controleaspect	A	V	T
H4 Eisen aan het bedrijf					
4.9		Beoordeling van toeleveranciers en onderaannemers			1
4.10		Wet- en regelgeving	1		
4.11		Bedrijfsuitrusting			1
4.12		Opleiding, ervaring en scholingsplan	8	1	
4.12.4		Kennis en ervaring	1	1	
4.13		Projectregistraties	3		
Subtotaal			13	2	2
H5 Eisen aan de organisatie					
5.3		Prijs- en contractvorming	2		
5.3.2		Verantwoordelijkheden	1		
5.3.3		Vergunningen en aanvullende eisen	1		
5.3.4		Onderaanneming	2		
5.8		Evaluatie	1		
Subtotaal			7		
H7 Eisen aan het proces					
7.1		Algemeen	4		
7.1.3		Werkplannen			
7.1.4		Keuringsplannen			
7.2		Initiatief en acquisitie	5		
7.2.5		Overige uitvoeringsrichtlijnen			
Subtotaal			9		
H8 Eisen aan het product			1		
Subtotaal			1		
H9 Eisen aan het kwaliteitssysteem					
9.3		Managementreview	1		1
9.4		Verantwoordelijkheden en bevoegdheden		1	
9.6		Interne audits	2	2	
9.7		Beheersing van documenten en gegevens			1
9.8		Behandeling van klachten en afwijkingen	1		
Subtotaal			4	3	2
TOTAAL			34	5	4

URL 3001	Controleaspect	A	V	T
H3 Eisen aan het proces				
3.2	Voorbereiding		1	
4.3 t/m 4.8	Beoordeelde categorie (1, 2, 3A, 3B, 3C), algemeen		1	
H4 Eisen aan de toe te passen materialen				
4.1	Algemeen	1		
TOTAAL		1	2	0

URL 4003	Controleaspect	A	V	T
H3 Eisen aan het proces				
3.2	Voorbereiding	1	2	
H4 Eisen aan de toe te passen materialen				
4.1	Algemeen		1	
4.12	Metselmortel	1		
TOTAAL		2	3	0

Tot slot

De bevindingen die tijdens de audits zijn geconstateerd, geven geen aanleiding tot het aanpassen van de bezoekfrequentie of omvang van de audits.

De certificerende instellingen verwachten in 2022 opnieuw een lichte toename van het aantal gecertificeerden.

4.4. BRL 3500 De erkende molenmaker

Voor het restaureren van historische molens is de BRL ERM 3500 'De Erkende Molenmaker 2012' van toepassing. Deze beoordelingsrichtlijn is opgesteld in samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Molenmakers (NVVM).

Om te worden erkend, moet een molenmaker voldoen aan de eisen van deze BRL. De regeling is primair ontworpen om de bedrijfskundige professionaliteit van molenmakers te vergroten. Daarnaast is er ruimte ingebouwd voor een toetsing op vakinhoudelijke aspecten. Kiwa was in 2021 de certificerende instelling bij deze BRL.

BRL 3500: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	5	6	7	8	7
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	5	5	6	7	8
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	0	0	0	0	1
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	7	6	6	7	8
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	7	5	5	5	8
Aantal niet-uitgevoerde audits	0	1	1	2	0
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten	0	1	1	1	0
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties:	0	0	0	0	0
- schriftelijke waarschuwingen	0	0	0	0	0

Bevindingen

Hieronder staan de constateerde aandachtspunten, verbeterpunten en tekortkomingen weergegeven.

Controleaspecten/toetspunten. Paragrafen waarop geen bevindingen zijn gedaan, zijn niet weergegeven. (T = tekortkoming, V = verbeterpunt, A = aandachtspunt)

BRL 3500 Controleaspect 2021		A	V	T
H6 Primair Proces				
6.10	Bijzondere processen en kritische omgevingscondities	1	0	0
6.11	Oplevering	0	1	0
<i>Subtotaal</i>		1	1	0

Tijdens de audits is er één aandachtspunt en één verbeterpunt geconstateerd voor 'Primair proces'. De aandachtspunten van voorgaande jaren zijn goed opgepakt. De kwaliteit wordt in het werkveld goed uitgevoerd.

Tot slot

Voor 2022 staan er twee toelatingen gepland. Dit is volgens de certificeerder een goed teken, omdat er in de molenmakersbranche weinig meerwaarde in certificering zou worden gezien. Deze bedrijven kiezen volgens Kiwa voor certificering omdat ze willen aantonen dat ze een professionele molenmaker zijn.

4.5. URL 4001 Historisch timmerwerk

Inleiding

De audits en de certificering voor BRL ERM 4000 van restauratietimmerbedrijven worden uitgevoerd door SKH. De audits vinden twee keer per jaar plaats. Drie van de twaalf audits zijn in 2021 vanwege Corona op afstand uitgevoerd.

Er zijn geen nieuwe certificaathouders bijgekomen, maar de bestaande certificaathouders zijn wel steeds meer vertrouwd met de procedures uit BRL 4000. De implementatie van het standaard IKB (de Interne KwaliteitsBewaking) blijft een aandachtspunt.

URL 4001: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan het begin van het verslagjaar	6	6	6	6	8
Aantal certificaathouders aan het eind van het verslagjaar	6	6	6	6	6
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	0	0	0	0	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	12	6	12	12	13
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	12	6	12	12	13
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten	0	0	0	0	1
Aantal beëindigde certificaten	0	0	0	0	1
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties	0	0	0	0	0

Bevindingen audits

Voor de audits van 2021 zijn in vergelijking met vorig jaar het aantal aandachtspunten vermeerderd (van 4 naar 11). Volgens de CI is dit wellicht te wijten aan het feit dat meer werk is beoordeeld. Het aantal verbeterpunten is verminderd (van 4 naar 1). Tekortkomingen zijn niet waargenomen. De meeste aandachtspunten en verbeterpunten zijn nog steeds van administratieve aard en hebben betrekking op het proces en het kwaliteitssysteem.

Wat betreft 'Eisen aan het proces' zijn bevindingen gedaan over contractvorming, goedkeurmomenten en documentenbeheer. Het betreft een timmerfabriek waarbij een opdrachtgever dezelfde partij is en waarbij aangegeven is dat de controle van de contractvorming uitgevoerd is door de ERB. Door het ontbreken van contractvorming en goedkeurmomenten was ook het documentenbeheer niet op orde.

De bevinding bij 'Oplevering en nazorg' betreft een geval waarbij onderdelen van kozijnen ten onrechte waren gedocumenteerd als gecertificeerd (want deze vallen niet onder het certificaat). Dit is aangemerkt als een afwijking ten opzichte van het attest.

Bij 'Eisen aan het bedrijf' werd eenmaal geen registratie van de klimatologische omstandigheden in de productieruimte waargenomen en ook is eenmaal niet aantoonbaar controle uitgevoerd op de nauwkeurigheid van de meetapparatuur. Bij 'Opleiding en ervaring' was het scholingsplan meerdere keren niet ter inzage.

De opmerkingen bij 'Kwaliteitssysteem' hebben onder meer betrekking op het ontbreken van een management review. Het niet maken van een management review is voor veel certificaathouders geen onwil, maar door gebrek aan tijd wordt deze nog steeds niet altijd gemaakt en is deze dus niet ter inzage. De opmerking over de ingangscontrole heeft betrekking op het feit dat deze niet ter inzage was. Een opmerking over de klachtenregistratie is dat de klacht niet is teruggekoppeld naar de werkplaats.

De CI constateert dat de praktische uitvoering van het timmerwerk voldoet aan de uitgangspunten. Op met name het proces voorafgaand aan de werkzaamheden en de registraties die nodig zijn in het kader van het kwaliteitssysteem, zijn volgens de CI nog steeds verbeteringen mogelijk.

Controleaspecten/toetspunten (paragrafen waarop geen bevindingen zijn gedaan, zijn niet weergegeven)

Toetspunt	Omschrijving eis	Aandachts- punt	Verbeter- punt	Tekort- koming
URL 4001				
A Eisen aan het proces				
1	Contractvorming		1	
6	Goedkeurmomenten	1		
9	Documentenbeheer	1		
B Materialen				
C Vervaardiging				
D Oplevering en nazorg				
24	Afwijkingen t.o.v. het attest	1		
E Bouwplaats				
F Eisen aan de organisatie				
G Eisen aan het bedrijf				
38	Klimatologische omstandigheden	1		
41	Meetinstrumenten	1		
H Opleiding en ervaring				
44	Scholingsplan	2		
I Kwaliteitssysteem				
45	Ingangscontrole op de grondstoffen	1		
48	Management review	2		
49	Klachtenregistratie	1		
		11	1	0

Trends

Er is volgens de CI voldoende continuïteit van de productie in de timmerfabriek aanwezig, maar er worden nog steeds ook veel werkzaamheden uitgevoerd die niet onder de BRL 4000 en URL 4001 vallen (bijvoorbeeld exclusieve nieuwbouw projecten). Ook de registratie die nodig is in het kader van de certificatie kan bij kleinere werken een reden zijn het werk buiten de certificering om te houden.

De afspraak met de certificeerder is dat als er geen continuïteit is in het 'Historisch timmerwerk', productie van gecertificeerd timmerwerk wordt aangemeld bij de CI, om gericht een inspectie uit te kunnen voeren, zodat een volledig beeld wordt verkregen van het hele proces. Soms lukt dit niet en kan het proces alleen administratief gecontroleerd worden.

De aandacht voor het kwaliteitssysteem blijft nodig. De administratie schiet, als gevolg van tijdsdruk, nog wel eens tekort of is niet altijd volledig. Bij de voor BRL (ERB) gecertificeerde bedrijven (vijf van de zes) zijn de administratieve werkzaamheden beter te overzien, omdat het voorwerk (zoals de vergunningen en contractvorming) al door de aannemer uitgevoerd is.

Tot slot

Er is (net als in voorgaande jaren) meer continuïteit waarneembaar in de timmerwerkplaatsen.

Vakmanschap is echter nog steeds moeilijk in te vullen en daarom wordt er steeds meer geïnvesteerd in automatisering.

4.6 URL 4002 Glaspanelen in lood

Glazeniersbedrijven kunnen zich laten certificeren voor URL 4002 Glaspanelen in lood in combinatie met de Beoordelingsrichtlijn Onderhoud en Restauratie van Monumenten (BRL ERM 4000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast). Een certificaathouder kan een procescertificaat behalen voor toepassingsgebied(en) vooronderzoek/advies met betrekking tot de instandhouding van glaspanelen en/of uitvoering van werkzaamheden aan glaspanelen. Deze deelcertificaten kunnen los van elkaar worden behaald. In 2021 was Kiwa de uitvoerende certificerende instelling.

URL 4002: statistieken certificering

	2021
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	1
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	1
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	1
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	1
Aantal opgeschorte certificaten	0
Aantal ingetrokken certificaten	0
Aantal beëindigde certificaten	0
Ontvangen klachten van derden	0
Sancties/vervolgacties	0

Het aantal certificaathouders is hetzelfde gebleven. Ook in 2021 is er één certificaathouder voor de URL 4002.

Bevindingen en trends

In 2021 is er één bezoek afgelegd. Hierbij is er één aandachtspunt geconstateerd.

De bevinding die tijdens de audit is geconstateerd, geeft geen directe aanleiding tot het aanpassen van de bezoekfrequentie of de omvang van de audit. Wel is dringend behoefte aan een actualisatie, maar daar wordt vanuit ERM aan gewerkt. Doordat er maar één certificaathouder voor deze URL gecertificeerd is, is er weinig informatie beschikbaar om in dit jaarverslag inhoudelijke uitspraken te doen. Ook zouden eventuele uitspraken direct te herleiden zijn tot de certificaathouder.

Tot slot

In 2021 is gewerkt aan een herziening van URL 4002 Glaspanelen-in-lood. Daarbij worden de beschrijvingen van de onderhoud- en restauratiewerkzaamheden geactualiseerd en die van overige glastoepassingen in gevels en daken uitgebreid. De nadruk ligt daarbij op verduurzaming door het toepassen van glas met betere isolerende waarden dan het oorspronkelijke glas. Publicatie van de nieuwe versie van deze richtlijn staat gepland voor 2022. Dan wordt de benaming ook weer net iets anders: 'Glas-in-lood-panelen', zoals voorheen, in plaats van 'Glaspanelen in lood'.

In samenhang hiermee wordt gewerkt aan een nieuwe URL 4015 voor glasvensters waar het NIET glas in lood betreft.

4.7. URL 4003 Historisch metselwerk

Inleiding

Sinds 2014 is de URL 4003 Historisch Metselwerk van kracht. Deze URL wordt bij het certificeren van bedrijven gecombineerd met BRL ERM 4000. Voor het historisch metselwerk geldt URL 4003 Historisch metselwerk (versie 1.3 d.d. 06-11-2020) en de Beoordelingsrichtlijn Onderhoud en restauratie van monumenten' (BRL ERM 4000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast).

Daarnaast is certificatie voor URL 4003 sinds 2018 verplicht voor hoofdaannemers die zich laten certificeren onder BRL 3000 (zie par. 4.3 BRL 3000 Erkend Restauratie Bouwbedrijf voor meer informatie over certificering voor URL 4003 onder BRL 3000).

De gegevens in deze paragraaf betreffen alleen die voor URL 4003 in combinatie met BRL 4000 voor gespecialiseerde aannemers. Hierbij zijn Kiwa en SKG-IKOB certificeerder.

Hiernaast bestaat een gecombineerd audittraject voor bedrijven die een erkenning hebben voor URL 4006. De auditoren zijn dezelfde als de auditoren die worden ingezet voor de audits van URL 4006, en de auditsystematiek is vergelijkbaar.

In het verslagjaar voerden de CI's één controletoeets en één toelatingsonderzoek uit in het kader van deze URL. Er is daarmee nog steeds te weinig informatie beschikbaar om in dit jaarverslag inhoudelijke uitspraken te doen.⁸

Het toelatingsonderzoek betrof een bedrijf dat ook al eerder was gecertificeerd.

URL 4003: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	1	3	3	2	2
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	2	1	3	3	2
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	1	0	0	1	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	2	3	3	3	2
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	2	1	3	2	2
Aantal niet-uitgevoerde audits	0	2	0	1	0
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten (faillissement)	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten	0	2	0	0	0
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties	0	0	0	0	0

Bevindingen en trends

In 2021 zijn er twee audits uitgevoerd. Tijdens deze audits zijn er geen afwijkingen, verbeter- en aandachtspunten geformuleerd. De kwaliteit van het geleverde werk is goed.

Tot slot

Volgens de CI's is er binnen de branche nog steeds weinig belangstelling voor certificering.

⁸ Bovendien zouden eventuele uitspraken direct te herleiden te zijn tot de certificaathouders.

4.8. URL 4005 Betonrestauratie - Realisatie

Inleiding

De uitvoeringsrichtlijn Betonrestauratie - Realisatie (URL 4005; sinds 21-05-2021 versie 1.1) beschrijft de werkzaamheden bij het restaureren van historisch beton, en de restauratie van monumenten. Een certificaathouder moet ook voldoen aan de eisen in de Beoordelingsrichtlijn 'Onderhoud en restauratie van monumenten' (BRL ERM 4000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast).

Er wordt jaarlijks 1 kantooraudit en minimaal 1 bouwplaats audit per certificaathouder uitgevoerd. De certificaathouder meldt aan waar een bouwplaats-audit kan worden uitgevoerd.

Uitvoerende certificerende instellingen zijn SGS Intron en SKG-IKOB.

URL 4005: statistieken certificering

	2021
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	0
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	3
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	3
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	3
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	3
Aantal opgeschorte certificaten	0
Aantal ingetrokken certificaten	0
Aantal beëindigde certificaten	0
Ontvangen klachten van derden	0
Sancties/vervolgacties	0

Controleaspecten/toetspunten (paragrafen waarop geen bevindingen zijn gedaan, zijn niet weergegeven). T = tekortkoming, V = verbeterpunt, A = aandachtspunt

URL 4005	Controleaspect	A	V	T
H3 Eisen aan het proces				
3.1	Algemeen			1
3.3	Contractvorming			2
3.4	Vorbereiding		1	
3.5	Uitvoeringswijzen		1	
3.9	Keuring en controle			2
Totaal		0	2	4

Tekortkomingen zijn geconstateerd op het niet uitvoeren van een waardenstelling en het niet vastleggen van cultuurhistorische waarden van bouwdelen/objecten, van restauratiecategorie en van toetscriteria in keuringsdocumenten.

Verbeterpunten zijn vastgesteld op het ontbreken van diverse onderdelen tijdens een beton-technische inspectie en van de restauratiecategorieën in het herstel-/werkplan.

Deze tekortkomingen en verbeterpunten zijn volgens de betreffende CI hoofdzakelijk ontstaan doordat in 2021 voor het eerst kon worden getoetst op de uitvoering van betonrestauratie in monumenten.

Tot slot

Een van de CI's meldt dat het de indruk heeft dat mensen die in deze branche werken met hart en ziel bezig zijn met hun vak. Ook het vastleggen van de afspraken betreffende de uitvoering levert geen problemen op. Het is volgens deze CI echter nogal ambitieus om te veronderstellen dat de opname en de voorbereiding van de projecten direct leiden tot een waterdicht uitvoeringsplan. In praktijk blijkt dit meer lopende het werk tot stand te komen, waarbij bepaalde aannames vooraf wel worden doorgevoerd.

4.9. URL 4006 Historisch voegwerk

Inleiding

Voor de historische voegers die zich toeleggen op het restaureren van monumenten geldt URL 4006 Historisch voegwerk (sinds 26-06-2021 versie 2.1) en de Beoordelingsrichtlijn Onderhoud en restauratie van monumenten' (BRL ERM 4000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast).

De auditcyclus is driejarig, met na een initiële toets controletoeetsen in het tweede en derde jaar. Daarna begint de cyclus opnieuw met een herhalingstoets. In 2021 is met de wijziging in de BRL 4000 een auditcyclus van vier jaar gestart voor nieuwe bedrijven of hercertificering. Er komt dan een extra controletoeets. Een auditteam met auditoren met kennis van certificering, kwaliteitszorg en bedrijfskunde en (restauratie-)vakinhoudelijke auditoren voert deze toetsen uit. Kiwa en SKG-IKOB waren in 2021 de uitvoerende certificerende instellingen. Bedrijven met een certificaat volgens de BRL 4000/URL4006 voldoen automatisch ook aan de eisen van de Kennis+Kunde-regeling van de provincie Gelderland wat betreft voegen.

URL 4006: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan het begin van het verslagjaar	5	9	9	11	12
Aantal certificaathouders aan het einde van het verslagjaar	8	5	9	9	11
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	3	0	0	1	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	8	9	9	9	10
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	8	5	9	6	10
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten	0	4	0	3	1

Enkele bedrijven waarvan het certificaat eindigde in 2020, zijn in 2021 opnieuw met succes gecertificeerd.

Bevindingen en trends

Hieronder zijn alle aandachtspunten, verbeterpunten en tekortkomingen weergegeven die in 2021 zijn geconstateerd. De toelichting op de punten volgt onder de tabel. Op niet-genoemde toetspunten zijn geen afwijkingen geconstateerd.

Controleaspecten/toetspunten. Paragrafen waarop geen bevindingen zijn gedaan, zijn niet weergegeven. (T = tekortkoming, V = verbeterpunt, A = aandachtspunt)

BRL 4000		Controleaspect 2021	A	V	T
		H4 Eisen aan het bedrijf			
4.5		Opleiding	2	0	0
		Subtotaal	2	0	0
		H6 Eisen aan het proces			
6.1.1		Uitgangspunten voor het nemen van beslissingen bij onderhoud en restauratie	1	0	0
6.1.2		Vastlegging volgens restauratieladder (Restauratiecategorieën)	1	0	0
6.2.2		Vergunning en aanvullende eisen	1	0	0
6.2.4		Onderaanneming	1	0	0
		Subtotaal	4	0	0
		H7 Eisen aan het systeem voor interne kwaliteitsbewaking			
7.1		Onderhoud van het kwaliteitssysteem	1	0	0
		Subtotaal	1	0	0
URL 4006		Controleaspect 2021	T	V	A
		Eisen aan het proces Historisch Voegwerk			
3.2.6		Overdracht en garantie	1	0	1
		Subtotaal	1	0	0
		Totaal	8	0	0

Wat betreft BRL 4000 zijn 7 aandachtspunten geformuleerd. Twee daarvan hadden betrekking op 'Eisen aan het bedrijf', waarbij het meerjarig scholingsplan niet voldeed in verband met beperkte opleidingen en cursusdagen door covid-19. Vier aandachtspunten zijn geformuleerd bij 'Eisen aan het proces'. Waarin er in 2020 nog een positieve toename van de implementatie van de restauratieladder te zien was, is dit in 2021 gestagneerd. Tot slot was er een aandachtspunt geformuleerd bij 'Eisen aan het kwaliteitssysteem'.

Op de URL 4006 is er één aandachtspunt geformuleerd. Dit was op 'Eisen aan het proces historisch voegwerk'.

Tot slot

Volgens een van de CI's voeren de gecertificeerde voegbedrijven hun certificaat met trots. Het aantal bedrijven in Nederland dat in aanmerking komt voor certificering is beperkt. Er wordt voornamelijk niet veel toename verwacht van het aantal certificaten.

4.10. URL 4007 Steenhouwwerk

Voor steenhouwers die zich toelagen op het restaureren van monumenten geldt URL 4007 Restauratie Steenhouwwerk (versie 1.2) en de Beoordelingsrichtlijn Onderhoud en restauratie van monumenten' (BRL ERM 4000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast). Op basis van toetsing aan deze richtlijnen krijgen bedrijven een procescertificaat voor werkzaamheden aan natuursteen voor monumenten.

Voorheen voerde zowel Hobéon als Kiwa deze richtlijn uit, maar sinds 2021 zijn alle activiteiten overgegaan naar Kiwa.

De auditcyclus is driejarig, met na een initiële toets controletoeetsen in het tweede en derde jaar. Daarna begint de cyclus opnieuw met een herhalingsstoets. In 2021 is met de wijziging in de BRL 4000 een auditcyclus van vier jaar gestart voor nieuwe bedrijven of hercertificering. Er komt dan een extra controletoeets. Een auditteam met auditoren met kennis van certificering, kwaliteitszorg en bedrijfskunde en (restauratie-)vakinhoudelijke auditoren voert deze toetsen uit.

URL 4007: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	4	5	5	4	3
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	4	4	5	5	4
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	0	0	0	1	1
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	4	5	5	5	4
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	4	4	5	5	4
Aantal niet-uitgevoerde audits	0	1	0	0	0
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten (faillissement)	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten	0	1	0	0	0
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties	0	0	0	0	0

Bevindingen

In het verslagjaar zijn er tijdens audits geen afwijkingen geconstateerd. In 2021 zijn er geen bijzonderheden opgemerkt wat betreft het gebruik van de restauratieladder.

Tot slot

In Nederland zijn slechts enkele steenhouwbedrijven gespecialiseerd in restauratiewerk aan monumenten. Er is nog steeds geen animo voor verdere uitbreiding.

In 2021 is de richtlijn herzien. Kern is de uitbreiding van de URL met risicobeheersende maatregelen bij het omgaan met zandsteen en de missie om de blootstelling aan respirabel kwarts bij werknemers te beperken.

4.11. URL 4009 Historisch schilderwerk

Voor historisch schilderwerk geldt de Uitvoeringsrichtlijn ‘Restauratie Historisch Schilderwerk’ (versie 2.1 d.d. 21-05-2021) en de Beoordelingsrichtlijn Onderhoud en restauratie van monumenten’ (BRL ERM 4000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast).

Certificering volgens deze regeling wordt verzorgd door Kiwa.

De bedrijven krijgen eens in de drie jaar een herbeoordeling; in tussenliggende jaren vindt afwisselend een administratieve toets of een audit door een vakdeskundige plaats.

In 2021 is met de wijziging in de BRL 4000 een auditcyclus van vier jaar gestart voor nieuwe bedrijven of hercertificering. Er komt dan een extra administratieve toets. Een auditteam met auditoren met kennis van certificering, kwaliteitszorg en bedrijfskunde en (restauratie-)vakinhoudelijke auditoren voert deze toetsen uit.

URL 4009: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	16	14	15	17	15
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	20	16	14	15	17
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	4	4	1	0	3
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	20	16	14	15	17
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	20	16	12	10	11
Aantal niet-uitgevoerde audits (alsnog uitgevoerd in volgend verslagjaar)	0	0	2	5	7
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten	0	2	2	2	1
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties (extra bezoeken)	0	0	0	0	0

Per eind 2021 waren 20 restauratiebouwbedrijven gecertificeerd. Vier van de gecertificeerde bedrijven behoren tot de categorie ‘OZP’, de rest (16) is een ‘gewoon’ bedrijf. In 2021 zijn er vier nieuwe certificaathouders bijgekomen.

Bevindingen en trends

Tijdens de audits zijn er 5 tekortkomingen en 27 aandachtspunten geconstateerd. De toelichting op de punten volgt onder de tabel.

Controleaspecten/toetspunten. Paragrafen waarop geen bevindingen zijn gedaan, zijn niet weergegeven. (T = tekortkoming, V = verbeterpunt, A = aandachtspunt)

BRL 4000	Controleaspect 2021	A	V	T
H4 Eisen aan het bedrijf				
4.4	Ervaring	1	0	0
4.5	Opleiding	1	0	0
4.6	Eisen aan de continuïteit van de kennis (M-G, omschreven in URL)	1	0	0
Subtotaal		3	0	0

H5 Eisen aan de organisatie				
5.1	Beleid (M-G, een klein bedrijf houdt in zijn werkzaamheden aantoonbaar rekening met; ketengerichte afstemming en verbetering, wet- en regelgeving en Arbo-beleid)	1	0	0
5.4	Beoordeling toeleveranciers / onderaannemers	1	0	0
Subtotaal		2	0	0
H6 Eisen aan het proces				
6.1.1	Uitgangspunten voor het nemen van beslissingen bij onderhoud en restauratie	1	0	0
6.1.2	Vastlegging volgens restauratieladder (Restauratiecategorieën)	1	0	0
06.2	Eisen aan het restauratieproces	1	0	0
6.2.1	Vergunning en aanvullende eisen	1	0	0
Subtotaal		4	0	0
H7 Eisen aan het systeem voor interne kwaliteitsbewaking			0	0
7.1	▪ Algemeen	1	0	0
	▪ Interne audits (M-G)	0	0	0
	▪ Vakbekwaamheid/ scholing	2	0	0
	▪ Onderhoud van het kwaliteitssysteem	0	0	0
Subtotaal		3	0	0
URL 4009	Controleaspect 2021	A	V	T
Eisen aan het proces Historisch Schilderwerk				
3.1.1	Uitgangspunten voor het nemen van beslissingen bij onderhoud en restauratie	2	0	0
3.1.2	Restauratiecategorieën	2	0	0
3.2.5	Advisering over werkzaamheden	1	0	0
3.4.3.2	Buitenschilderwerk op hout	0	0	1
3.5.2.1	Controle ondergrond- en omgevingscondities	1	0	0
3.5.2.2	Reinigen van steenachtige ondergronden	1	0	0
3.5.2.3	Verwijderen van slecht hechtende verfsystemen op steenachtige ondergronden	1	0	0
3.5.2.4	Herstellen van gebreken in steenachtige ondergronden	1	0	0
3.5.2.5	Voorstrijken van steenachtige ondergronden	1	0	0
3.5.2.6	Herstellen van het bestaand glas en beglazingssysteem in steenachtige ondergronden	1	0	0
3.5.3.1	Buitenschilderwerk op steen	1	0	0
3.5.3.2	Binnenschilderwerk op steen	1	0	0
3.6.2.1	Controle ondergrond- en omgevingscondities	0	0	1
3.6.2.2	Controle ondergrond- en omgevingscondities	0	0	1
3.6.2.3	Verwijderen van slecht hechtende verfsystemen op betonnen ondergronden	0	0	1
3.6.2.5	Herstellen van het bestaand glas en beglazingssysteem in betonnen ondergronden	0	0	1
3.6.3.1	Buitenschilderwerk op beton	0	0	1
3.6.3.2	Binnenschilderwerk op beton	0	0	1
5	Kennis en ervaring	2	0	0
Subtotaal		15	0	7
Totaal		27	0	7

De bevindingen wat betreft de BRL 4000 zijn allemaal aandachtspunten. Drie aandachtspunten betreffen 'Eisen aan het bedrijf', twee aandachtspunten betreffen 'Eisen aan de organisatie', vier aandachtspunten betreffen 'Eisen aan het proces' en drie aandachtspunten betreffen 'Eisen aan het systeem voor interne kwaliteitsbewaking'.

Op het gebied van de URL 4009 zijn er 7 tekortkomingen geconstateerd en 27 aandachtspunten. Vijf tekortkomingen betreffen 'historisch schilderwerk op hout en beton'. Drie tekortkomingen hebben wel veel verwantschap doordat ze op de kern mis gaan op het controleren van ondergrond- en omgevingscondities. Er zijn vijftien aandachtspunten geformuleerd. Vijf hadden betrekken op 'Eisen aan het proces', acht hadden betrekken op 'historisch schilderwerk op steen' en twee hadden betrekken op 'kennis en ervaring'. Het aantal tekortkomingen en verbeterpunten is gedaald, maar het aantal aandachtspunten is toegenomen.

Op het eerste gezicht lijkt het door de stijging in afwijkingen en aandachtspunten in 2021 slechter te gaan wat betreft de uitvoering van URL 4009, vergeleken met 2020. Bij nader inzien hebben de meeste aandachtspunten echter verwantschap met elkaar en zijn ze beter als cluster (met dezelfde achtergrond) te zien dan als losse afwijkingen en aandachtspunten. Door Covid 19 was het lastig om opleidingen te volgen; dat is terug te zien in het aantal aandachtspunten. Met dat in het achterhoofd oordeelt Kiwa dat het juist beter gaat wat betreft de uitvoering van URL 4009.

Tot slot

Voor 2022 staan er nu vier toelatingstoetsen gepland. Er wordt geregeld informatie en/of een offerte opgevraagd door potentiële certificaathouders.

4.12. URL 4010 Historisch leidak

De uitvoeringsrichtlijn Historisch Leidak Maasdekking en Rijndekking (URL 4010, versie 2.0 en per 26-11-2021 versie 2.1) beschrijft de werkzaamheden bij het dekken van daken, met natuurleien (zowel Maas- als Rijndekking) bij onderhoud en de restauratie van monumenten. Een certificaathouder moet ook voldoen aan de eisen in de Beoordelingsrichtlijn 'Onderhoud en restauratie van monumenten' (BRL ERM 4000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast). Er kunnen twee deelcertificaten worden toegekend: 'Leibedekking in Maasdekking' en 'Leibedekking in Rijndekking'. Per eind 2021 zijn nog steeds 5 certificaathouders zowel voor Maasdekking als voor Rijndekking gecertificeerd.

Certificering wordt uitgevoerd door SKG-IKOB Certificatie. Er wordt jaarlijks 1 kantooraudit en minimaal 1 bouwplaatsaudit per certificaathouder uitgevoerd. De certificaathouder meldt aan waar een bouwplaats-audit kan worden uitgevoerd.

Naast enkele grotere bedrijven bestaat het grootste deel van de certificaathouders uit kleine bedrijven met ca. 5 tot 8 personeelsleden. Deze bedrijven zijn vaak te typeren als kleine platte organisaties.

Er is in (november) 2021 één nieuwe aanvraag binnengekomen. Hieruit is echter nog geen opdracht tot toelatingsonderzoek voortgekomen.

URL 4010: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan het begin van het verslagjaar	14	15	15	10	10
Aantal certificaathouders aan het einde van het verslagjaar	14	14	15	15	10
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	0	0	0	5	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	14	14	15	15	10
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	14	15	15	15	10
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten	0	1	0	0	0
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties	0	0	0	0	0

Bevindingen en trends

Van de 14 certificaathouders zijn er 11 die óók proces-gecertificeerd zijn voor BRL 1513 / URL 0538; de audits werden daarbij gecombineerd. Bouwplaatsinspecties zijn separaat uitgevoerd. In het verslagjaar voerde de CI zeven inspecties uit voor Maasdekking en één inspectie voor Rijndekking. Bij de certificaathouders die niet op de bouwplaats zijn getoetst, is kenbaar gemaakt dat in het volgende jaar (2022) minimaal één bouwplaatsinspectie plaats dient te vinden om het certificaat te kunnen behouden.

Bij de uitgevoerde bedrijfsaudits zijn er slechts enkele verbeterpunten geconstateerd. De meest voorkomende was het aanpassen van de garantietermijn, die volgens de BRL 25 jaar moest zijn. Na gezamenlijk overleg van de certificaathouders met ERM is deze eis in de nieuwste versie aangepast naar 10 jaar.

Wat betreft de bouwplaats-audits is aan de hand van URL 4010 slechts één tekortkoming geconstateerd (zie onder).

Het lijkt een trend te zijn dat er weinig personeel bij komt en ouderen met pensioen gaan. Hierdoor slinkt het aantal personeelsleden bij de certificaathouders.

Controleaspecten/toetspunten. Paragrafen waarop geen bevindingen zijn gedaan, zijn niet weergegeven. (A = aandachtspunt, V = verbeterpunt, T = tekortkoming)

URL 4010	Controleaspect	A	V	T
H4 Eisen aan toegepaste materialen				
4.2.1	Zinkwerk uitgevoerd in 1,1 mm			1
TOTAAL		0	0	1

Tot slot

De werknemers die deelnemen aan de aan opleiding Leidekker&Loodgieter bij NCE te Amersfoort ronden deze naar verwachting in 2022 af. Hiermee wordt de kennis en kunde in de branche weer iets opgekrikt, maar het gebrek aan personeel lijkt volgens de CI in de komende jaren problemen te geven.

Problemen rondom de prijsschommelingen en -stijgingen van transport, hout en andere grondstoffen en materialen lijken slechts een minimale impact te hebben op de projecten die in 2021 zijn uitgevoerd. Wellicht omdat deze reeds zijn voorbereid en ingekocht. Dit zou in 2022 een groter gevolg kunnen krijgen.

4.13. URL 4011 Metalen dakbedekkingen en goten

Uitvoeringsrichtlijn URL 4011 (versie 2.0 en per 26-11-2021 versie 2.1) beschrijft de eisen bij werkzaamheden aan metalen dakbedekkingen en goten bij monumenten. Een certificaathouder moet ook voldoen aan de eisen in de Beoordelingsrichtlijn 'Onderhoud en restauratie van monumenten' (BRL ERM 4000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast).

Certificering wordt uitgevoerd door SKG-IKOB Certificatie. Er wordt jaarlijks één kantooraudit en minimaal één bouwplaatsaudit per certificaathouder uitgevoerd. De certificaathouder meldt waar een bouwplaatsaudit kan worden uitgevoerd.

In 2021 zijn 3 nieuwe certificaten verstrekt, voor 2 bedrijven. Bij beide bedrijven betreft het een uitbreiding op de certificatie voor URL 4010 (Historisch Leidak).

URL 4011: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018
Aantal certificaathouders aan het begin van het verslagjaar	9	4	0	0
Aantal certificaathouders aan het einde van het verslagjaar	12	9	4	0
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	3	5	4	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	11	9	4	0
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	11	9	4	0
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten	0	0	0	0
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties	0	0	0	0

Bevindingen en trends

De certificeringsinstelling constateert dat de certificaathouders zonder uitzondering professionals in hun vakgebied zijn.

Bij de certificaathouders die zowel voor URL 4010 als URL 4011 zijn gecertificeerd, betreft het één gecombineerde bedrijfsaudit. Bij geen enkele kantooraudit is een tekortkoming geconstateerd.

In het verslagjaar zijn 8 bouwplaatsinspecties uitgevoerd. De hierin aangetroffen aandachtspunten, verbeterpunten of tekortkomingen zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Controleaspecten/toetspunten. Paragrafen waarop geen bevindingen zijn gedaan, zijn niet weergegeven. (A = aandachtspunt, V = verbeterpunt, T = tekortkoming)

URL 4011	Controleaspect	A	V	T
H4 Eisen aan toegepaste materialen				
3.6.4	Watervoerende delen 1,1 mm			1
3.8.2	Constructie voldoende geventileerd			1
TOTAAL		0	0	2

Tot slot

Voor 2022 worden nog meer certificaten verwacht; eind 2021 waren er al twee aanvragen.

De werkzaamheden omschreven in deze BRL zijn volgens de CI zeer specifiek, maar worden volgens de CI ook vaak door niet-certificaathouders uitgevoerd. Een toename van certificaathouders zou volgens de CI welkom zijn in het belang van het behoud van de Nederlandse monumenten.

Verder constateert de CI dat er maar weinig jonge nieuwe werknemers toetreden tot het vak en dat de oudsten stilaan met pensioen gaan.

4.14. URL 4012 Historisch metaal (ferro)

Smederijen en andere bedrijven die historische metaalbewerking uitvoeren, kunnen zich laten certificeren conform URL 4012 Historisch Metaal (ferro) versie 1.0 d.d. 16-06-2017 en de Beoordelingsrichtlijn Onderhoud en restauratie van monumenten' (BRL ERM 4000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast). Deze regeling is de opvolger van de NGK-richtlijn 'NGK Erkende Smederij', waarvan eind 2019 de certificaten zijn afgelopen.

Middelgrote of grote bedrijven (vanaf 5 fte) worden voor URL 4012 ieder anderhalf jaar volledig getoetst op hun vakbekwaamheid en hun bedrijfsvoering. Kleine bedrijven (tot en met 4 fte) worden eens per 3 jaar getoetst op hun bedrijfsvoering en ieder anderhalf jaar op hun vakbekwaamheid. Stichting Keurmerk Branches is certificeerder bij deze regeling.

Om een kwaliteitsslag te maken bij de audits op de bedrijfsvoering (systeemaudit), heeft SKB inmiddels een samenwerking met Kiwa als lead-auditor voor de uitvoering van de systeemaudits. Door Kiwa zijn in 2021 alleen de bedrijfsvoerings-audits (systeemaudits) uitgevoerd in het kader van de opvolgingsaudits voor de drie middelgrote en grote bedrijven. SKB heeft eind 2021 bij acht certificaathouders zowel praktijk- of vakbekwaamheidsaudits, als audits op basis van de bedrijfsvoering (systeemaudits) uitgevoerd. Alle 8 bedrijven doorliepen de vakbekwaamheidsaudit op basis van URL 4012 goed. De drie middelgrote en grote bedrijven die een systeemaudit doorliepen door Kiwa, zijn daarbij eveneens positief beoordeeld. Op basis van de audits heeft certificeerder Stichting Keurmerk Branches (SKB) de certificaten van alle deelnemende bedrijven verlengd.

Er zijn in 2021 geen nieuwe certificaathouders bijgekomen.

URL 4012: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	8	8	12	15	17
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	8	8	8	12	15
Aantal nieuwe certificaten in verslagjaar	8	0	0	0	1
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	8	0	8	0	17
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	8	0	6	0	15
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten	0	0	0	3	0
Aantal beëindigde certificaten	0	0	4	0	3
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties	0	0	0	0	0

Kiwa heeft drie systeemaudits uitgevoerd bij middelgrote en grote bedrijven. Tijdens de audits zijn er drie aandachtspunten geconstateerd.

Controleaspecten/toetspunten. Paragrafen waarop geen bevindingen zijn gedaan, zijn niet weergegeven. (T = tekortkoming, V = verbeterpunt, A = aandachtspunt)

BRL 4000	Controleaspect 2021	A	V	T
H7	Eisen aan het systeem voor interne kwaliteitsbewaking			
7.2.1	Management review (M-G)	3	0	0
<i>Subtotaal</i>		3	0	0

De aandachtspunten betreffen 'Eisen aan het systeem voor interne kwaliteitsbewaking'. De management review wordt nu vaak mondeling uitgevoerd of bij andere punten ondergebracht; wat niet is conform de richtlijnen. De uitgevoerde audits leveren te weinig informatie op om op grond daarvan trends te kunnen benoemen.

Tot slot

Voor 2022 staan de smederijen ingepland voor hercertificering op basis van de huidige versie van URL 4012 en BRL 4000. De sector pleit ervoor dat certificering als eis geldt voor overheidsgebouwen en dat voor gesubsidieerde restauraties alleen certificaathouders worden uitgenodigd. De certificaathouders hebben zich laten toetsen op vakbekwaamheid en op bedrijfsvoering en zijn daarmee voor restauratiewerkzaamheden een betrouwbare partner.

4.15. URL 5001 Houtaantasting (bestrijden houtaantasting door insecten en zwammen)

Sinds 2017 kan een certificaat worden toegekend op basis van de URL 5001 Houtaantasting (bestrijden houtaantasting door insecten en zwammen). Dit in combinatie met het certificatieschema 'IPM Houtbescherming'. In 2021 werden audits voor deze certificaten uitgevoerd door Kiwa en ControlUnion (voorheen C+).

URL 5001: statistieken certificering

	2021	2020	2019	2018	2017
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	4	2	2	1	0
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	3	4	2	2	1
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	0	2	0	0	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	3	4	0	0	0
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	3	4	2	2	1
Aantal opgeschorte certificaten	0	0	0	0	0
Aantal ingetrokken certificaten	0	0	0	0	0
Aantal beëindigde certificaten	1	0	0	0	0
Ontvangen klachten van derden	0	0	0	0	0
Sancties/vervolgacties	0	0	0	0	0

Eén bedrijf is gestopt met de certificering, omdat dit volgens de betreffende CI in de praktijk niet nodig was: 'zij hebben hun gehele certificering anders ingericht'.

Op basis van deze certificeringen kunnen geen inhoudelijke opmerkingen worden gedaan.

Volgens een van de CI's zijn certificaathouders gecertificeerd omdat ze graag méér doen dan wat verplicht is en dit ook naar hun klanten willen laten zien. 'Het zijn dus over het algemeen de goede bedrijven die deze certificering hebben en dit zie je ook tijdens de audits; er zijn weinig tot geen op of aanmerkingen.'

Tot slot

De certificerende instellingen blijven zich nog steeds zorgen maken over het marktpotentieel voor deze certificeringsregeling specifiek voor historische gebouwen. Een verbreding van het toepassingsgebied, maar vooral meer bekendheid van de norm kan een positief effect hebben. Er wordt daarom nog steeds gepleit voor meer aandacht en voorlichting van ERM/KPMB richting de branche én naar eigenaren/beheerders, om het belang van certificering onder de aandacht te brengen. Ook wordt gepleit voor meer harmonisatie tussen ERM en KPMB.

Naar verwachting neemt het aantal gecertificeerden in 2022 wel toe. Een van de CI's meldt verschillende aanvragen te hebben voor toelating.

4.16. URL 6010 Hovenierswerk historische tuinen en parken

Voor hoveniers die zich toeleggen op het hovenierswerk geldt URL 6010 Hovenierswerk historische tuinen en parken (versie 1.0 d.d. 11-03-2016) en de Beoordelingsrichtlijn 'Groen erfgoed' (BRL ERM 6000; het Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit stelde op 21-05-2021 versie 2.0 vast).

Op basis van toetsing aan deze richtlijnen krijgen bedrijven een certificaat voor werkzaamheden aan Groene monumenten. Sinds 2019 is één hoveniersbedrijf gecertificeerd. In 2021 zijn de audits voor URL 6010 uitgevoerd door Kiwa.

BRL 6000 + URL 6010 certificering

	2021
Aantal certificaathouders aan begin van verslagjaar	1
Aantal certificaathouders aan einde van verslagjaar	1
Aantal nieuwe certificaten in het verslagjaar	0
Aantal uit te voeren audits in het verslagjaar	1
Aantal uitgevoerde audits in het verslagjaar	1
Aantal opgeschorte certificaten	0
Aantal ingetrokken certificaten	0
Aantal beëindigde certificaten	0
Ontvangen klachten van derden	0
Sancties/vervolgacties	0

Bevindingen

In 2021 zijn er geen tekortkomingen, verbeter- of aandachtspunten geconstateerd.

Tot slot

Inmiddels is voor deze regeling naast Kiwa ook TÜV Nederland actief als certificeerder. Naar verwachting neemt het aantal gecertificeerden in 2022 toe.

4.17. RestauratorenRegister

Sinds 1 juli 2019 is het RestauratorenRegister operationeel: een beroepsregister voor allen die professioneel werkzaam zijn als restaurator van roerend cultureel erfgoed. De restaurator zoals bedoeld in het RestauratorenRegister onderzoekt – en indien nodig herstelt – objecten en grijpt daarmee fysiek in ter behoud van het materieel erfgoed. De restaurator combineert hierbij (wetenschappelijk) inzicht met technische vaardigheden. De geregistreerde mag als bewijs van zijn/haar erkenning het logo 'RegisterRestaurator' voeren. De registratie geldt voor 5 jaar.

Om opgenomen te kunnen worden tot dit register als RegisterRestaurator (of Senior RegisterRestaurator) moet de restaurator voldoen aan criteria zoals vastgelegd in het document Registratie-eisen. Hij/zij wordt daarop getoetst door een toetsende instelling (in 2021: SGS of Hobéon).

Het RestauratorenRegister kent inmiddels 25 specialismen. Eind 2021 waren er vijf restauratoren opgenomen in het register; één meer dan per eind 2020.

Tot slot

Voor 2022 wordt een toename voorzien van het aantal geregistreerde restauratoren. ERM is gematigd positief. Er wordt gestreefd naar meer bekendheid bij zowel restauratoren als opdrachtgevers. In 2022 worden onder meer Help!desk-bijeenkomsten georganiseerd die daaraan bijdragen.

Per 1 januari 2022 (tot 1 januari 2027) geldt een overgangsregeling voor restauratoren die zich willen laten registreren, en voldoende werkervaring hebben maar nog niet beschikken over een diploma van een door het CCvD erkende opleiding. In het kader van deze regeling kunnen zij zich laten registreren op basis van nog te volgen scholing of van eerder gevolgde scholing. Door het NCE wordt gewerkt aan bij-/nascholingsmodules die in deze behoefte voorzien. Ook treedt er een Bijdrageregeling RestauratorenRegister in werking ter tegemoetkoming van toetskosten.

Bijlage 1: Overzicht ERM-richtlijnen voor het onderhouden en restaureren van monumenten (rood en groen) per 31-12-2021

Nr	Titel	Beroepsgroep	Gereed	In voorbereiding/ gepland
----	-------	--------------	--------	------------------------------

GEBOUWDE MONUMENTEN

BRL ERM 1000	Erkend Restauratie-Architectenbureau (vml. GEAR)	Restauratie-architecten	X	
URL 1001	Visie & Ontwerp	Restauratie-architecten		Voorstellen: aanvullen met een bijlage Bouwfysische analyse

BRL ERM 2000	Erkend Monumenten Adviesbureau (EMA)	Monumenten-adviseurs	X	
URL 2001	Bouwtechnisch Advies	Adviseurs bouwkunde en verduurzaming, restauratie-architecten	X	
URL 2002	Molenadvies	Molenadviseurs	X	
URL 2003	Betonrestauratie - Advies	Adviseurs voorbereiding betonrestauratie	X	
URL 2004	Kleurhistorisch onderzoek	Kleuronderzoekers	X	
URL 2005	Gebouwinspecties	Inspecteurs gebouwen, Monumentenwacht	X	
URL 2006	Schouwen van gebouwde monumenten	Dataverzamelaars, Monumentenwacht	X	
URL 2007	Bouwhistorisch onderzoek	Bouwhistorici		In ontwikkeling

BRL ERM 3000	Erkend Restauratie Bouwbedrijf (ERB)	(Hoofd)aannemers	X	Projectplan t.b.v. wijziging vastgesteld
URL 3001	Houtconstructies	(Hoofd)aannemers	X	Idem
URL 3002	Demonteren en stellen (werktitel)	(Hoofd)aannemers		Projectplan t.b.v. ontwikkeling vastgesteld
URL 4003	Historisch Metselwerk	(Hoofd)aannemers	X	

BRL ERM 3500	De Erkende Molenmaker	Molenmakers	X	Actualisatie is in ontwikkeling
---------------------	------------------------------	--------------------	---	---------------------------------

Nr	Titel	Beroepsgroep	Gereed	In voorbereiding/ gepland
----	-------	--------------	--------	------------------------------

BRL ERM 4000	Onderhoud en Restauratie Monumenten	Gespecialiseerde aannemers	X	
URL 4001	Historisch Timmerwerk	Restauratie-timmerbedrijven	X	
URL 4002	Glas-in-loodpanelen	Glazeniers	X	Actualisatie is in ontwikkeling
URL 4003	Historisch Metselwerk	Restauratie-metselaars	X	
URL 4004	Riet	Rietdekkers	X	
URL 4005	Betonrestauratie – Realisatie	Betonrestauratie-bedrijven	X	
URL 4006	Historisch voegwerk	Restauratievoegers	X	
URL 4007	Steenhouwwerk	Restauratie-steenhouwers	X	
URL 4008	<i>Gereserveerd (Pleisterwerk)</i>			
URL 4009	Historisch schilderwerk	Restauratie-schilders	X	
URL 4010	Historisch leidak	Leidekkers	X	
URL 4011	Metalen dakdekkingen en goten bij monumenten	Metalen-dakdekkers	X	
URL 4012	Historisch metaal	Restauratiesmeden, metaalbewerkers	X	
URL 4013	Historisch parket	Parketteurs en restauratoren	X	
URL 4014	Historisch pannendak	Dakwerkers, pannenleggers	X	
URL 4015	Glasvensters	Glaszetters		In ontwikkeling

BRL KPMB⁹	Module A Houtbescherming (KPMB)	Plaagdier-manage-mentbedrijven	X	
URL 5001	Houtaantasting (bestrijden houtaantasting door insecten en zwammen)	Plaagdier-manage-mentbedrijven	X	

BRL KOMO 2826¹⁰	Vervaardiging van metsel- en lijmwerkconstructies en/of voegwerk	Gevelreinigers, schoonmaak-bedrijven	X	
URL 2826-08 ¹¹	Gevelreiniging	Gevelreinigers, schoonmaak-bedrijven		

⁹ In beheer bij stichting KPMB, afstemming met ERM.

¹⁰ In beheer bij SKG-IKOB, afstemming met ERM.

¹¹ In beheer bij SKG-IKOB, afstemming met ERM.

Nr	Titel	Beroepsgroep	Gereed	In voorbereiding/ gepland
----	-------	--------------	--------	------------------------------

GROENE MONUMENTEN

BRL ERM 6000	Onderhoud en Restauratie groene monumenten	Groen Erfgoed- bedrijven	X	
URL 6001	Richtlijnen tuinhistorisch onderzoek	Adviseurs groen erfgoed	X	
URL 6010	Hovenierswerk historische tuinen en parken	Hoveniers groen erfgoed (tuinen en parken)	X	

KLINKEND ERFGOED

BRL ERM 7000	Klinkend Erfgoed			
URL 7010	Historische orgels	Orgelmakers	X	Geen certificering mogelijk

ROEREND ERFGOED EN HISTORISCHE INTERIEURS

	Restauratorenregister			
	Restauratorenregister.nl	Restauratoren roerend erfgoed en historische binnenruimten	X	

GEMEENTELIJK TOEZICHT (gebouwde monumenten)

	Monumententoezicht			
	Monumententoezicht.nl	Toeziethouders BWT en erfgoed van gemeenten en omgevingsdiensten	X	Projectplan wordt gemaakt zodra Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking treden

Bijlage 2: Werkgebieden van de CI's

Werkgebied (BRL/URL of register)	Kiwa	Hobéon	SKG- IKOB	SKH	Aboma	SKB	Control- Union	EBN	SGS	TÜV- Neder- land
1000/1001		X								
2000/2001		X								
2000/2002		X								
2000/2003			X						X	
2000/2004		X								
2000/2005		X								
3000/3001*)	X				X			X		
3500/3500	X									
4000/4001	X			X						
4000/4002	X									
4000/4003	X		X		X			X		
4000/4004										
4000/4005	X		X						X	
4000/4006	X		X							
4000/4007	X									
4000/4008										
4000/4009	X									
4000/4010			X							
4000/4011			X							
4000/4012	X					X				
4000/4013										
4000/4014			X							
KPMB/5001	X						X			
6000/6001	X									X
6000/6010	X									X
geen/7010										
2826/20-104										
RestauratorenRegister		X							X	

*) Altijd in combinatie met URL 4003

De tabel geeft de huidige indeling weer. Wijzigingen in het werkgebied zijn uiteraard mogelijk, raadpleeg hiervoor ERM.